

Per catenam sancti Petri, arreptitii collo circumdatam, dæmonem expulit. In Magdeburgensi civitate recens ab Ottone condita primum episcopum Adelbertum constituit. Cumque sedem apostolicam annos sex, menses undecim, et dies viginti quinque tenuisset, viii Idus Septembris obiit. Sepultus est in basilica Sancti Petri, ut videre est in ejus epitaphio.

Pontificis summi hic clauduntur membra Joannis,

*A Qui prudens pastor, persolvens debita mortis,
Isthic præmonuit moriens sua membra locari ;
Quo pietate Dei resolutus nexibus atris
Egregii Pauli meritis conscendat in æthra.
Inter apostolicos cælorum gaudia metat,
Gaudeat, exsultet sociatus cætibus almis.
Dicite corde pio relegentes carmina cuncti,
Christe tui famuli misertus, scelera purga,
Sanguine qui sancto redemisti crimine mundum.*

JOANNIS XIII PAPÆ EPISTOLÆ ET DECRETA.

I.

JOANNES XIII CANONICORUM BONONIENSIVM
IMMUNITATEM CONFIRMAT.

(Anno 967.)

[MANSI, *Concil.* XVIII, 509.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei.

Cum ego Joannes, sanctæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ tertius decimus papa, residerem in Ravennate civitate una cum meis et Italicis episcopis, adfuerunt præsentis nostræ religiosi presbyteri et diaconi sanctæ Bononiensis Ecclesiæ, ac pro universo clero canonicæ congregationis humo prostrati, nostros osculantes pedes, obtulerunt epistolam tuitionis sanctæ recordationis domini Leonis V papæ, ut nullam donationem vel redditum publicum facerent. Unde compuncti divina misericordia ad eorum petitionem commodavimus sensum ; et ideo a præsentis decima indictione omnibus ducibus, marchionibus, comitibus iudicibusque, et universo populo a magno usque ad parvum in Bononiensi oppido commorantibus, dilectis fidelibus nostris notum esse volumus, ut omnes Bononiensis Ecclesiæ filii, id est sacerdotes, et levitæ, seu cunctus clerus ingesserunt nostro apostolatui, vim ac violentiam perpeti in suis facultatibus, et rebus, et possessionibus, et publica ab illis exigi servitia, tam in ecclesiasticis quam in suis mobilibus et immobilibus substantiis ; quod contra omnium statuta sanctorum Patrum et canonicam auctoritatem esse cerneretur. Quare illorum calamitatibus condolentes, per has nostras litteras omnino interdiciamus et prohibemus, eorum nihil ab eis vel successoribus illorum exigi ab aliqua magna parvaque persona, quæ illis jure et legaliter compertum [competunt ?]. Insuper interdiciamus ut nec portaticum, neque ri-

B paticum, aut teloneum, sive ostaticum, neque paratam, vel sacramentum, quod dici nefas est, faciant. Sed sine aliquorum hominum, publicas sibi gerentium actiones, perturbatione atque molestia persistere securi, quietique nullam sustinentes violentiam in suis facultatibus, vel omnibus rebus tam mobilibus quam immobilibus, tam de suis propriis quam etiam de ecclesiasticis, sed in Dei servitio et laudibus quieti et pacifici perseverent, quatenus pro nobis et cuncto populo Christiano securi Dominum quotidie exorent.

Datum xviii Kal. Maii, pontificatus nostri anno 2, Ottonis imperatoris an. 6 indictione suprascripta.

II.

C JOANNES PAPÆ VIII BULLA PRO INSTITUTIONE ARCHIEPISCOPATUS MAGDEBURGENSIS (1).

(Anno 967.)

[Apud MANSI, *Concil.* tom. VIII, col. 509.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, episcopus urbis Romæ, archiepiscopis, episcopis et cunctis timentibus Deum, omnique cætui Christianorum.

D Notum esse volumus qualiter, inspirante sancto Spiritu, meritisque apostolorum principis Petri, et vasis electionis sanctissimi Pauli, ac millia millium martyrum Christi, Roma caput totius mundi, et Ecclesia universalis ab iniquis pone pessumdata, a Domino Ottone Augusto imperatore, a Deo coronato Cæsare, et magno et ter benedicto, anno apostolatus nostri secundo, ipsiusque prænominati nostri spiritualis filii sanctissimi imperii sexto, erecta est, et in pristinum honorem omni reverentia redacta. Ipso namque anno una nobiscum, favente et consentiente invictissimo prædicto imperatore, acta est magna synodus Ravennæ in

(1) Archiepiscopatus Magdeburgensis instituendi opus sub Joanne XII cœptum sed nondum absolutum, tandem in duplici Ravennatensi concilio peractum fuit. Horum conciliorum aliud Aprili mense anni 967 habitum est, eidemque adfuit cum Ottone I imperatore Joannes pontifex, a quo data est pro

ca erectione bulla subsequens. Conciliare vero decretum, quod potius dicendum esset stipulatio conventionis inter episcopum Halberstadensem et eos quorum intererat ut archiepiscopatus ille erigeretur, ad concilium Ravennatense alterum anni 968 pertinet.

Kal. Maii, convenientibus archiepiscopis et episcopis circumquaque ex omni Italia, residentibus nobis in ecclesia beati Severi confessoris Christi, et ibi statutis omnibus rebus ecclesiasticis, secundum statuta canonum. et decreta antecessorum nostrorum, idem sanctissimus imperator ardentissimo cœpit amore perquirere, quomodo nostra apostolica auctoritate a primordio nomen Christianitatis in aquilonaribus partibus dilateretur. Nos vero ejus animum in Dei servitio ita mirifice detentum mirantes, connivere ei dignum duximus, statuentes, presente et consentiente sancta synodo, et ipso imperatore, ut Magdeburg sita juxta Albiam fluvium, ubi ipse a Deo benedictus imperator corpus sancti Mauricii cum multis martyribus collocaverat, et miræ magnitudinis ecclesiam construxerat, deinceps metropolis sit et nominetur auctoritate beati Petri apostolorum principis, et ea qua prædecessores nostri Constantinopolim, statuerunt. Ideo quia filius noster, sæpe jam nominatus Otto, omnium Augustorum augustissimus, tertius post Constantinum, maxime Romanam Ecclesiam exaltavit, concessimus ut non posterior sit cæteris urbibus metropolitanis, sed cum primis prima, et cum antiquis antiqua inconvulsa permaneat. Suffraganeos vero eidem metropoli omnes unanimiter præordinavimus, Brandenburgensem episcopum, et Havelbergensem, iis cunctis quibuscunque imperator voluit in urbe Magdeburg archiepiscopus consecratur. Postea vero idem archiepiscopus et successores ejus habeant potestatem per congrua loca, ubi per illorum prædicationem Christianitas creverit, episcopos ordinare nominatim, nunc et præsentialiter Merseburg Cici, et Misni, a præsentis decima indictione perpetualiter confirmamus permanendam. Statuens apostolica censura, sub divini judicii obtestatione, et anathematis interdictionibus, nulli licere nostrorum successorum atque pontificum, vel alii cuilibet personæ, hæc quæ a nobis pia intentione statuta sunt in quoscunque convellere, sed potius firma stabilitate inconvulsa manere definimus. Si quis autem, quod non credimus temerario ausu contra hoc nostrum apostolicum agere præsumperit decretum, sciat se anathematis vinculis innodatum, et a regno Dei alienum, et cum impiis æterno supplicio deputatum. Et vero qui pio amore observator hujus nostri privilegii extiterit, benedictionem a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur, et vitæ æternæ particeps atque cum sanctis omnibus sine fine lætetur.

Scriptum per manum Stephani notarii, regionarii

(2) De hac synodo fit mentio apud continuatorem Reginonis his verbis: « Anno Dominicæ incarn. 967, Otto imperator natalem Domini celebravit: et excepto præfecto Urbis, qui aufugerat, tredecim ex majoribus Romanorum, qui auctores expulsionis domini Joannis papæ fuerant, suspensio interire jussit. Inde progrediens per Spoletum, Ravennam adiit: ibique Pascha celebrans cum domino Joanne

A et scrinarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Aprili, et indict. x. Joannes sanctæ catholicæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ præsul huic decreto a nobis facto pro confirmatione subscripsi.

Signum domini Ottonis piissimi imperatoris.

Ego Rudoaldus patriarcha sanctæ Aquileiensis Ecclesiæ interfui, consensi et subscripsi.

III.

DIPLOMA JOANNIS PAPÆ XIII, IN RAVENNATENSI CONCILIO (2) DATUM, QUO HEROLDUM SALISBURCENSEM ARCHIEPISCOPUM DEPOSIT ET EXCOMMUNICAT; FRIDERICUM VERO EJUS LOCO ARCHIEPISCOPUM CREAT.

(Anno 967.)

[Apud MANSI, *Concil.* tom XVIII, col. 499.]

B JOANNES, sanctæ Romanæ et apostolicæ Ecclesiæ præsul omnibus archiepiscopis et episcopis, nostris dilectis in Christo fratribus, apud sanctam synodum Ravennæ nobiscum aggregatis, æternæ beatitudinis gaudia.

Sanctitati ac dilectioni notum vestræ esse volumus, quod Heroldus dudum Salisburgensis Ecclesiæ archiepiscopus, contra canonicam et apostolicam auctoritatem nefaria præsumptione post suorum oculorum amissionem videatur sacrum celebrare mysterium: et, quod ridiculum est, pallium gestare solemniter. Hoc namque non ad modicam hæreseos vesaniam attinet, et nobis omniumque fratrum orthodoxorum prudentiæ debet videri execrabile; præsertim cum ipse pro sua culpa et perfidiæ temeritate exoculatus sit, eo quod ecclesias Dei exspoliaverit, thesaurum paganis erogaverit, seseque eis junxerit, in Christianorum necem et deprædationem, contra dominum et piissimum imperatorem suum seniore[m] rebellis et infidelis extiterit: et proinde a decessoribus nostris sanctæ memoriæ pontificibus omne sacerdotale officium sæpe ei sit interdictum; atque electione et postulatione omnium pene nobilium, Bawariorum scilicet clericorum et laicorum, sancta Romana mater Ecclesia, suæ auctoritatis privilegio Fridericum virum venerabilem et cunctis laudabilem loco ejusdem Heroldi fieri esseque archiepiscopum omnino decreverit. Quapropter itaque nostrorum decessorum auctoritatem sequentes, vestræque omnium fraternitatis assensione roborati, ipsius Heroldi hæreticam et temerariam pravitatem amodo ac deinceps damnamus ac penitus confutamus ex vice beati Petri principis apostolorum, necnon omnes sequentes cæcitatem corporis et mentis ejus in tali præsumptione: eique communicantes excommunicamus primo et anathematizamus usque ad plenissimam emendationem. Insuper jam

papa plurimos ex Italia et Romania episcopos coadunavit; et habita synodo, multa ad utilitatem sanctæ Ecclesiæ adinvenit. Et apostolico Joanni urbem et terram Ravennatum, aliaque complura, multis retro temporibus Romanis pontificibus ablata, reddidit (vel potius restitutionem jam ante factam confirmavit), eumque inde Romam cum magna lætitia remisit.

dicto Friderico per auctoritatem sedis apostolicæ A dignissimo archiepiscopo honorem et dignitatem Salzburgensis archiepiscopatus confirmamus et corroboramus, et universos humilitati ejus allubescentes, benedicimus, et catholicos approbamus. Unde rogantes hortamur sanctitatem vestræ fraternitatis, et in hoc nobiscum pariter assentialis, et huic nostræ apostolicæ sanctioni vestram confirmationem præbeatis.

(3) Joannes sanctæ catholicæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ huic sanctioni editæ a me in Synodo apud Ravennam subscripsi.

Signum domini Ottonis serenissimi imperatoris.

Rodoaldus patriarcha Aquileiensis Ecclesiæ interfui et subscripsi.

Petrus sanctæ Ravennatis Ecclesiæ archiepiscopus. B

Walpertus sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ archiepiscopus.

Lanwardus sanctæ Mindensis Ecclesiæ episcopus.

Otkeris sanctæ Spirensis Ecclesiæ episcopus.

Windo sanctæ Silvæ Candidæ Ecclesiæ episcopus, et bibliothecarius apostolicæ sedis.

Martinus sanctæ Sutriensis Ecclesiæ episcopus.

Benedictus sanctæ Portuensis Ecclesiæ episcopus.

Everardus episcopus Aretinensis.

Sichelmus episcopus Florentinæ.

Petrus episcopus sanctæ Volternensis Ecclesiæ.

Joannes sanctæ Ariminensis Ecclesiæ episcopus.

Hubertus [Adalbertus] sanctæ Lunensis Ecclesiæ C episcopus.

Honestus episcopus sanctæ Perusinæ Ecclesiæ.

Petrus sanctæ Camerinæ Ecclesiæ.

Ingizo episcopus sanctæ Asinatæ Ecclesiæ.

Leo episcopus sanctæ Asinatæ Ecclesiæ.

Joannes episcopus sanctæ Calliensis Ecclesiæ,

Erfemarius Anconitanæ Ecclesiæ episcopus.

Attingus episcopus Auximanensis Ecclesiæ.

Benedictus Humanatæ Ecclesiæ episcopus.

Eberardus Esinatæ [Æsinatæ] Ecclesiæ episcopus.

Benedictus Fuliginæ Ecclesiæ episcopus.

Julianus Lucernæ Ecclesiæ episcopus.

Gregorius Comaclensis Ecclesiæ episcopus.

Ruodo sanctæ Cesinatæ Ecclesiæ episcopus

Arnaldus Popiliensis episcopus

Radaldus Rosiliensis episcopus.

Martinus Matuanensis episcopus.

Stephanus Ficodensis episcopus.

Joannes Bellunensis episcopus.

Albericus Perufunensis episcopus.

Rodulphus Vicentinus episcopus.

Gerhardus Faventinæ Ecclesiæ episcopus.

Patrus Metaumaucensis episcopus.

Hubertus Parmensis episcopus.

Luizo Cremonensis.

Ermenaldus Regionensis episcopus.

Gorbaldus Polonensis episcopus.

Gauslinus Patavensis episcopus.

(3) Mendosissimæ subscriptiones.

Arnaldus Tridentinus episcopus.

Teutpertus [vel Rupertus] Feltrensis episcopus.

Zenobius Fesulanus episcopus.

Gothofredus Aquensis episcopus.

Roilo Astensis episcopus.

Luido Glosinensis episcopus.

Adalbertus Bonensis [Bononiensis] episcopus.

Wido Mutinensis episcopus

Joannes Imolensis episcopus.

Ratherius Veronensis episcopus.

Antonius Brisnensis episcopus.

Udalricus Bergomensis episcopus.

Joannes Jordanensis episcopus,

Aupaldus Novariensis episcopus.

Lupus Spoletinæ Ecclesiæ.

Sigihardus Cetensis episcopus.

Rihelardus Fanensis Ecclesiæ episc. subscripsi.

Auctum Ravennæ vii Kal. Maii, per manum Stephani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Aprili, et indictione decima in præsentia omnium sanctorum episcoporum.

IV.

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM PRO ECCLESIA
FERRARIENSI.

(Anno 967.)

[Apud MANSI, *Concil.* tom. XIX, pag. 1.]

In nomine Domini, JOANNES episcopus, servus servorum Dei, omnibus Dei et sanctæ Ecclesiæ fidelibus

Denuntiantes mandamus qualiter post justam ac legalem electionem et consecrationem Martini episcopi Ferrariensis, in sancta Romana ecclesia a nobis factam, in civitate Ravennæ venimus cum ipso venerando Martino episcopo, aliisque quampluribus de nostra urbe Romanis, et in generali placito cum domno Ottone imperatore diversas causas, lites inspiciendas et deliberandas, et nobiscum tum residentium quoque astantium populorum multitudo clericorum, et laicorum, episcoporum, et abbatum de quampluribus regionibus infra basilicam beati Apollinaris convocatur; novus occurrit sermo prædicti Martini episcopi Ferrariensis, supplicans et petens a nobis ut omnia quæ a sancta Romana universali Ecclesia per papam Vitellianum, et Adrianum, et Leonem sanctæ Romanæ Ecclesiæ pontifices antecessores nostros in tempore Constantini, et Caroli imperatoris, per antiqua privilegia fuerant largita, tradita et confirmata; ita et nos per hoc nostrum confirmaremus præceptum; cujus scilicet precibus, et petitionibus, et omnium principum, episcoporum et abbatum, aliorumque clericorum, et laicorum inclinati, pro Dei timore et illius venerabilis fratris nostri præsulis Martini, omnia quæ a sanctis nostris antecessoribus, Romanæ sedis pontificibus, per antiqua privilegia per Ursonem judicem Ferrariensem perlecta sanctæ Ferrariensis ecclesiæ beati Georgii, tempore Martini, et Andreæ, et Joannes prædecessorum prædicti Martini tradita

esse cognovimus, per hoc nostrum a parte sanctæ Romanæ Ecclesiæ beati Petri apostoli in prædicta sancta Ferrariensi ecclesia beati Georgii, similiter coram cunctis astantibus et videntibus confirmamus præceptum, massam videlicet Babilonicam illam, quæ vocatur Ferraria, in qua ipsa sancta ecclesia beati Georgii sita et consecrata est cum duodecim fundis suis; cui alias omnes massas minores positas infra nostrum ducatum et comitatum Ferrariensem cum omni obedientiâ et securitatē subjugamus; massam scilicet et ripam Pullariolus, cum duodecim fundis suis, et massam Constantiacus cum duodecim fundis suis, et massam quartisianam cum duodecim fundis suis; et massam Doncro cum duodecim fundis suis; sicque massam Petriculi cum duodecim fundis suis; et massam Popularis cum duodecim fundis suis; similiter massam Curuli, et massam Salectam cum viginti quatuor fundis suis; et massam Seneticam, et Castilionem cum omnibus fundis suis; similiter et massam Firmianum cum omnibus fundis, et pertinentiis suis. Has quidem omnes massas cum omnibus juribus sibi pertinentibus, sicut a sanctis nostris supradictis antecessoribus in præfata sancta Ferrariensi ecclesia beati Georgii largitum fore cognovimus: ita et nos per hoc nostrum, sicut supra dictum est, in sancta nostra ecclesia, et tibi prædicto Martino confratri, et episcopo nostro, et successoribus tuis infra totum ducatum atque comitatum, et episcopatum nostrum Ferrariensem in singulis massis, ecclesias, clericos, presbyteros, diaconos ordinare et consecrare. Super hæc quidem omnia, omnibus tam præsentibus quam absentibus, notum fieri volumus, per prædictum episcopatum Ferrariensem, et ecclesiam S. Georgii, et te Martinum episcopum, tuosque futuros successores, episcopos, utramque parochiam perpetuo, sicut supradicti nostri antecessores habuerunt et tenuerunt in suo dominio; ita et nos in jure, et dominio, seu privilegio sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ beati Petri apostoli, et nostro nostrorumque successorum semper tenemus. Ut si semper sub nostra electione, ordinatione, investitione, et consecratione, et districtu. Et non liceat unquam nemini de tuis successoribus futuris, eligendis in ipso episcopio episcopis ad nullius electionem neque investitionem vel consecrationem ire, nisi ad nostram sanctissimam sedem Romanam et apostolicam beati Petri apostoli nostrorumque successorum; et non liceat nemini nostrorum successorum, vel alicui regni magnæ personæ, regis scilicet vel ducis, episcopi neque archiepiscopi, hunc præfatum episcopum et ecclesiam sancti Georgii, neque episcopos a dominio, et jure, et electione, ordinatione, investitione, consecratione, districtu sanctæ Romanæ Ecclesiæ beati Petri apostoli separare. Si quæ vero persona hujus nostri regni, regis vel ducis, parva vel magna, hanc supradictam nostram Ferrariensem sanctam ecclesiam beati Georgii a jure et dominio et potestate episcoporum suorum, electione, conse-

cratione, et investitione sanctæ Ecclesiæ et sedis Romanæ beati Petri apostoli separaverit, vel alienaverit, aut si de omnibus quæ a sancta Romana Ecclesia sibi sunt data et tradita diminuere vel molestare tentabit ullo modo, vel ingenio unquam in aliquo tempore anathematis vinculo a parte omnipotentis Dei, et beatæ virginis Mariæ, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, et omnium sanctorum, et nostra perpetuo alligamus, cui omnes qui adherant ibi responderunt dicentes: Fiat, fiat. Quorum nomina sunt hic in parte descripta, id est in primis:

Martinus episcopus sanctæ Sutrinensis Ecclesiæ,
Wido episcopus sanctæ Sersenatis Ecclesiæ.

Joannes episcopus sanctæ Corneliensis Ecclesiæ.

Azio protoscrinarius et apocrisarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Joannes dux urbis Romæ, qui vocatur Gambaruto.

Stephanus inculator urbis Romæ.

Nec non Paulus gloriosus judex.

Vigo judex Ferrariensis.

Petrus dativus istius civitatis Ravennæ.

Joannes dativus Ferrariensis.

Leo dativus de civitate Faventia.

Petrus et Stephanus dativi Ferrar.

Petrus comes.

Garardus, et Hirardus de comitibus.

Arderatus, et Rambertus germani comitibus

Joannes dux de Romano

Joannes et Almericus germani filii sui.

Paulus et Petrus ducibus Travesaria.

Petrus filius ipsi Pauli.

Romualdus dux.

Paulus filius Vitabiani.

Joannes consul et patricius.

Heraldus filius Jaraldi ex genere ducum.

Atelbertus et Sergius germani ducibus

Andreas filius quondam amabil. dativus

Deusdedit de Ponte Augusto.

Gasirius filius Joannis consulis.

Vitalis de Liuto.

Joannes et Lucio germani, filii quondam Anastasii consulis.

Leotarius.

Petrus de Malo.

Mauricius Spaza inferno.

Vitalis filius Vitalis de Marino

De tabellionibus autem cives Ravenn.

Joannes consul de tabellio, qui vocatur Uter.

Stephanus tabellio.

Dominicus tabellio, Appollinaris tabellio,

Sergius tabellio,

De cancellariis autem.

Vitalis cancellarius

Martinus cancellarius et sarsore.

Leo cancellarius.

Sarius de Cisterno.

Dominicus et Bernardus cancellarii de arbore Gaudenti. Isti omnes de civitate Ravenna.]

De Ferrariensibus autem, Joannes archipresbyter A sanctæ Ferrariensis Ecclesiæ.

Lopicinus archidiaconus.

Petrus presbyter, Georgius presbyter, Bonizo presbyter, et primicerius, Joannes archisubdiaconi.

De laicis

Leo de Andrea consul.

Refredo filio ejus, Leo consul.

Gregorius de Danielis, et alius Gregorius consul, Petrus consul filius Leonis consulis, Anselmus consul filius Raimbaldo, Paulus consul, qui vocatur de Nastasia, Joannes qui vocatur de Cristinia; et aliorum hominum multitudo, quorum nomina esset longum ad scribendum.

V.

JOANNIS PAPÆ XIII BULLA AD GERBERGAM ABBATISSAM GANDERSHEIMENSEM

(Anno 968.)

Ab Ottone majore et minore rogatus, parthenonem Gaudersheimensem tuendum suscipit et ejus possessiones juraque confirmat.

[Apud MANSI, *Concil.*, tom. XVIII, col. 529.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, meritis et sanguinis claritate rutilanti, dilectissimæ nobis in Christo filiæ GERBERGÆ, venerabili abbatissæ monasterii sanctorum confessorum Innocentii et Anastasii, quod Gandersheim nuncupatur, atque postoris suis in perpetuam salutem benedictionemque apostolicam.

Si piis votis ac petitioni assensum præbemus, omnipotenti Deo nos placere credimus. Quapropter universis sanctæ catholicæ Ecclesiæ filiis, presentibus et futuris, notum esse volumus quod in synodo quæ apud corpus beatissimi Petri apostolorum principis acta est in mense Decembris, et indictione undecima, amabiles Deo ac spirituales filii nostri, Otto major et minor, serenissimi imperatores Augusti, apostolicam paternitatem nostram humiliter obsecrare dignati sunt, coram archiepiscopis et episcopis, videlicet Italicis et ultramontanis, numero triginta et sex, quatenus præfatum monasterium Gandersheim, quod constat esse sub tuæ filiationis regimine situm in regno citerioris Saxonie ad honorem prædictorum confessorum Christi Innocentii et Anastasii, auctoritatis nostræ præsidio muniremus, et substitutione jureque sanctæ sedis apostolicæ perpetim susciperemus. Quorum piis congaudentes petitionibus alacri mente id fieri decrevimus, præcipientes ex ea, qua vice clavigeri cælestis regni fulcimur, auctoritate, ut prænominatum venerabile cænobium nemo unquam sæcularium possideat, neque ex decimis et possessionibus ejusdem quidquam sibi aliquis usurpet, non rex, non marchio, non comes, non episcopus, nec quilibet princeps quacunque potestate præditus, nisi forte tuendi ac defendendi causa, et hoc non nisi tua et ejus, quæ pro tempore regularis fuerit, abbatissa, sobria fiat permissione. Esto igitur ad laudem omnipotentis

regis abbatissa ejusdem monasterii, et subditas tibi sorores ad cælestis patriæ gaudia expetenda instigare prudenti magisterio non cesset. Sit semper eisdem sororibus facultas sive licentia ex ipsa sua congregatione post obitum abbatissæ aliam sibi matrem, secundum regulam suam, substituere, et quam digniorem viderint pari animo et consensu: habeant potestatem eligere. Confirmamus vero et corroboramus ipsi sancto monasterio omnes res et possessiones mobiles et immobiles, quas nunc habet, et in antea, Deo opitulante, habere debet quolibet jure acquisitionis, ita ut amodo et usque in finem sæcula [sæculorum] licenter eas teneat et possideat, omnium hominum contradictione remota. Si quis autem contra hujus nostri apostolici privilegii tutelam agere tentaverit, et ex his quæ a nobis decreta sunt, aliqua pervertere molitus fuerit, hunc cum auxilio sanctæ et individue Trinitatis, et interventu beatæ Mariæ semper virginis, omniumque sanctorum, ex auctoritate beatissimi Petri apostolorum principis cum assensu comprovincialium pontificum, et omnium hujus nostræ sanctæ sedis suffraganeorum episcoporum excommunicamus, et a liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ, omniumque Christianorum societate separantes perpetua-liter anathematizamus.

Scriptum per manus Stephani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense et indictione supra dicta undecima Bene valete. Dat. Kal. Januarii per manus Widonis episcopi sanctæ Sylvæ Candidæ Ecclesiæ, et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno, Deo propitio, pontificatus domini Joannis summi pontificis et universalis tertii decimi papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli tertio, imperatoribus serenissimis dominis Ottone majore et minore. Anno imperii majoris sexto, minoris vero primo. In mense et indictione undecima

VI.

JOANNIS PAPÆ XIII BULLA PRO MONASTERIO S. MAXIMINI TREVIRENSI.

(Anno 968.)

[Apud MANSI, *ubi supra*, col. 531.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, venerabili abbati, amabili nobis in Christo filio THEOTFRIDO apostolicam benedictionem et salutem.

Congruit apostolico moderamini, pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impartire assensum; ex hoc enim lucrifera potissimum a conditore omnium Deo procul dubio promerentur, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint statum reducta. Igitur quia religiositas tua petit ut monasterio tuo, quod in suburbio Trevirensi in honorem beatissimi confessoris Christi Maximini constructum esse dignoscitur, ob conservandam filii atque fratribus vel successoribus suis monasticæ tranquillitatis normam sanctæ apostolicæ nostræ, cui auctore Deo præsidemus, Ecclesiæ privilegium concedamus, tuæ petitioni benevola intentione as-

sensum accommodare curavimus, decernentes apostolicæ auctoritatis præcepto, ut congregatio Deo sanctoque Maximino religiose deserviens, sicuti a charissimo filio nostro Ottone, cæterisque regibus imperatoribus Francorum concessum est, liberam deinceps habeant potestatem creandi inter se quem secundum Deum sibi abbatem elegerint, nec aliqua cujuslibet dignitatis persona infra monasterium, nisi a te aliove abbate successore tuo vocatus, quidquid pro suo libitu ordinare vel temere exercere præsumat. Præterea apostolica nostra auctoritate omnimodis interdiciamus ne cui unquam Ecclesiæ vel sedi concambio, vel alio aliquo negotio subdatur, sed tali libertate et immunitate, sicut Prumiense monasterium cæteraque loca regalia, inoffense et perpetualiter semper fruatur. Ipse autem locus monasterii perenniter sub mundiburdio regum vel imperatorum filiorum, scilicet sanctæ Romanæ Ecclesiæ præcepto apostolico jubemus ut permaneat nulli unquam personæ beneficiarius, aut invadendus pateat, sed ad usus et tranquillitatem monachorum ibi sub regula S. Benedicti Deo militantium absque ullius contradictione libenter permaneat. Ad cumulum quoque vel augmentum monasticæ tranquillitatis adjicimus, ne qua cujuslibet dignitatis persona quidquam vel minimum alienare vel minuere de rebus ecclesiæ præsumat, tam ex his quæ modo monasterio tuo collata sunt, quam ex his quæ cæteri fideles in dies collaturi sunt. Si quis autem, quod absit, nefario ausu præsumere hæc quæ a nobis ad laudem Dei omnipotentis pro stabilitate jam dicti venerabilis cœnobii statuta sunt, infringere aut in quocumque violare studuerit, ex auctoritate Dei omnipotentis per interventum B. Petri apostolorum principis, cujus vice fungimur, et nostræ humanitatis apostolicæ constitutionem, et assensum omnium comprovincialium, sive suffraganeorum episcoporum anathematis vinculo inextricabiliter innodamus

Scriptum per manus Stephani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Lectum in synodo Romæ habita, assidentibus divis imperatoribus Ottone Magno, filioque ejus æquivoco. anno, imperii majoris sexto, junioris primo. Datum iv Nonas Januarii.

VII.

BULLA JOANNIS PAPÆ XIII PRO MONASTERIO B. JOANNIS EVANGELISTÆ MISNENSI.

(Anno 968.)

[Apud MANSI, *ubi supra*, col. 532.]

Si semper sunt concedenda quæ piis desideriis congruunt, quanto potissimum quæ divini cultus prærogativa noscuntur, non sunt omnino abroganda; quæ sunt a largitoribus non solum poscenda, sed vi charitatis procul dubio exigenda? Habita igitur synodo et multorum venerabilium Patrum coepiscoporumque nostrorum conventu, Romæ in

A ecclesia B. Petri principis apostolorum, assidentibus augustissimis imper. Ottonibus utrisque; anno scilicet imperii, majoris sexto, minoris primo, iidem gloriosissimi imp. postularunt a nobis quatenus monasterium quod pro remedio animarum suarum primitus construi, et in honore B. Joannis evangelistæ consecrari fecerunt, super ripam fluminis, cui nomen est Albia, in civitate Missina, sita videlicet in provincia quæ dicitur Talemense, cui etiam monasterio virum venerabilem, nomine Burchardum, honorifice præfecerunt, privilegiis apostolicæ sedis decoraretur; ut sub jurisdictione sanctæ Ecclesiæ nostræ, cui Deo auctore præsidemus, constitutum, nullius alterius Ecclesiæ ditionibus submittatur. **B** Pro qua re piis desideriis faventes hac nostra auctoritate id quod exposcitur effectui mancipamus interponentes tamen ea quæ et ipsi principes nostri innumeris privilegiis cupiunt exponi, et cunctis in Christo fidelibus manifesta fieri. More antiquorum imp. hi duo imperatores, pater et filius, nobis assidentes, Misnensi episcopatu terminum imposuerunt, nominando fines et determinationes locorum, sicut infra tenetur. Ubi caput et fons est aquæ, quæ dicitur Odera: inde quasi recta via usque ad caput Albiæ; inde deorsum in occidentalem partem, ubi divisio duarum regionum est Behem et Nisinen. Ibi dem ultra Albiam, et per silvam in occidentalem partem, usque ad caput Mildæ, et sic deorsum per ambas plagas ejusdem fluminis, usque dum Milda intrat in Albiam (nec non ob hoc diximus in occidentali plaga, quia multæ villæ pertinent ad orientales urbes infra eundem terminum), et sic sursum et ultra provinciam Nizizi, ad ipsum terminum sine dubio. Nec non in altera parte Luzici; et Selpoli, et sic usque ad civitatem Sulpize, illam videlicet infra eundem terminum, et inde in aquam quæ dicitur Odera, et sic Odera sursum, usque ad caput ejus. Omnes vero quemadmodum hi præsentis imperatores statuisse fatentur, qui intra istum terminum habitant, in omni fertilitate terræ, frugum et pecudum in argento et vestimento, nec non, quod Teutonici dicunt, Ubercota (4), et Relunga familiarum insuper tota utilitate, et in omnibus rebus, quibus mortales utuntur, in diversis modis decimationes, quas Deo cuncta gubernandi debent, ad Misinensem Ecclesiam, primo Deo, deinde S. Joanni evangelistæ, universa dubietate procul remota, persolvant, referant et reddant. (Testantur etiam iidem præsentis nobilissimi imperatores quasdam res sui juris ac proprietatis eidem sanctæ Misinensi Ecclesiæ, cui venerabilis episcopus Burchardus præesse dignoscitur, pro remedio animarum suarum in proprium dedisse, hoc est tributorum suorum in quinque regionibus partes decimas, in Talemence, in Nisa, in Milezane, in Luzice, in Diedesa: ut anteaquam comes earumdem regionum partem sibi ab ipsis concessam auferat atque distribuat, decimas per totum ac per in-

(4) Vide Ducang Gloss. in *Onercoupunga*.

tegrum jam dictæ sanctæ Dei Ecclesiæ persolvat, id est in melle, crusina (5), solutione argenti, mancipiis, vestimentis, porcis, frumento, et in omnibus rebus, quæ ad fiscum prædictorum imp. pertinere videntur, sanctæ Misinensi Ecclesiæ, nec non S. Joanni evangelistæ sui juris Teloneum, a civitate quæ dicitur Belegora, usque ad ejusdem Misinensis ecclesiæ partem, sursum, indeque denuo per ambas plagas præfati fluminis Albiæ deorsum, sicque infra præfinitum terminum ubicumque manus negotiatorum ultra Albiam huc illucque sese diverterit, ex integro, et absque ulla contradictione eidem prænominatæ sedi Misinensi, persolvi et tradi perrenniter constituisse.) Et ideo in Christo sanximus firmiterque concessimus ut nullus metropolitanus, nullus episcopus, nulla etiam magna vel parva alterius ordinis et gradus persona, præter sedis apostolicæ antistitem, infra terminos Misinensis Ecclesiæ, cui venerabilis episcopus Burchardus præesse dignoscitur, quemquam ordinare, dijudicare, excommunicare, vel aliquid temere exercere, ullo modo præsumat. Statuentes etiam apostolica censura, sub divini iudicii obtestatione, et validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus imperator posthac, aut rex nullus, sive quispiam alius, cujuscunque sit dignitatis potestate præditus, ejusdem Ecclesiæ causis præsumat incumbere, vel minimum quiddam ex his quæ ad illud monasterium S. Joannis pertinere videntur, cui Burchardus episcopus præsidet, aut sibi temere vindicare, aut alicui magnæ parvæque personæ pro beneficio dare, aut quoquolibet modo inde auferre vel alienare audeat. Promulgamus etiam, et hoc auctoritate B. Petri apostolorum principis, coram Deo et terribili ejus futuro examini per hujus nostri privilegii atque constituti vim interminamus, ne quis mortalium sibi licere existimet aliquid ex possessionibus Misinensis Ecclesiæ, tam ex his quæ antehac a gloriosissimis imperatoribus Ottone et ejus æquivoco filio, vel a cæteris Christianis eidem sancto loco oblata atque collata sunt, quæque postmodum sunt conferenda, ut profecto juxta id quod subjectum est, idem venerabilis locus apostolico hoc privilegio inconcusse donatus permaneat. Si quis autem, quod minime optamus, nefaria auctoritate hæc quæ a nobis ad laudem Dei pro stabilitate sæpediti monasterii statuta sunt, refragare præsumperit, nostrique præcepti transgressor extiterit, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo atque Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æterni incendii supplicio deputatum. At vero qui pio intuitu hujus apostolici constituti observator extiterit, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo multipliciter consequatur, et vitæ æternæ particeps effici mereatur.

Scriptum per manus Stephani scriniarii sanctæ

(5) Vestis pellicæ genus. Ducang., V. Crusna.

(6) Narniensis. Sed inferius est Stephanus Narniensis.

A Romanæ Ecclesiæ, in mense Decembri, indictione undecima

Signum domini Ottonis minoris imp. Augusti.

Petrus Ravennensis Ecclesiæ archiepiscopus subscripsit. Rodaldus patriarcha Aquileiensis subscripsit. Sigolfus episcopus S. Placentinæ Ecclesiæ consensi et subscripsit. Udalricus episcopus S. Pergamensis Ecclesiæ consensi et subscripsit. Siggo Pledensis [Blerensis] Ecclesiæ episcopus consensi et subscripsit. Benedictus episcopus S. Fulinensis [Fulginsis] Ecclesiæ consensi et SS. Joannes episcopus S. Normiensis (6) Ecclesiæ subscripsit. Joannes episcopus S. Galliensis [Galliensis] Ecclesiæ subscripsit. Joannes episcopus S. Arinensis [Ariminensis] Ecclesiæ interfuit et subscripsit. Humbertus episcopus S. Laviensis [Lunensis] Ecclesiæ consensi et subscripsit. Gerhardus episcopus Faventinæ Ecclesiæ consensi et subscripsit. Aufredus [Wigfredus] episcopus Verdecensis [Virdunensis] Ecclesiæ consensi et subscripsit. Zenobius episcopus Fesolanæ Ecclesiæ consensi et subscripsit. Gaidolfus episcopus Firminæ [Firmanæ] Ecclesiæ consensi et subscripsit. Ego Petrus episcopus Kamerinæ Ecclesiæ ibi fui et subscripsit. Eberhardus episcopus Arctinæ Ecclesiæ consensi et subscripsit. Stephanus episcopus Narninensis Ecclesiæ consensi et subscripsit. Alberinus episcopus Ausculanus subscripsit. Antonius Brixienensis (7) Ecclesiæ episcopus subscripsit. Diotericus Metensis Ecclesiæ episcopus subscripsit. Lanwardus Mindensis episcopus subscripsit. Huibertus episcopus subscripsit. Luzo episcopus Cremonensis subscripsit. Joannes episcopus Turdonensis [Terdonensis] subscripsit. Adelbertus episcopus subscripsit. Otger episcopus subscripsit. Sichelinus Florentinus episcopus subscripsit. Albericus episcopus subscripsit. Artingo Ausinianæ Ecclesiæ episcopus subscripsit. Insinno Laucanensis [Lavicanensis] Ecclesiæ episcopus subscripsit. Ertemarius Ancias episcopus subscripsit. Julianus episcopus Nucerinus subscripsit. Stephanus Cerviæ Ecclesiæ episcopus subscripsit. Atto Senegaliæ Ecclesiæ episcopus subscripsit. Lupus Spoltrinus episcopus scripsit. Lyndo Clusianæ Ecclesiæ episcopus subscripsit.

D Data III Non. Januarii per manus Widonis, episcopi S. Silvæ Candidæ Ecclesiæ, et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ. Anno Deo propitio, pontificatus domini Joannis summi pontificis et universalis tertii decimi papæ, in sacratissima sede B. Petri apostoli tertio, imperantibus dominis piissimis Augustis Ottone et ejus æquivoco filio, a Deo coronatis magnis imperatoribus, anno majoris imperii sexto, et minoris primo in mense Januario, indictione supra dicta undecima.

(Loc. Sign.)

(7) Ita legendum cum apud Labbeum sit Brixinensis.

VIII.

JOANNIS XIII PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO DOLENSI
DIOECESIS BITURIGENSIS.

(Anno 968.)

Dolensi monasterio privilegium concedit.

[Apud D. BOUQUET *Recueil*, tom. IX, pag. 236.]

JOANNES EPISCOPUS, servus servorum Dei, religioso abbati RAMNULPHO Dolensis cœnobii in honore sanctæ genitricis Mariæ et beatorum apostolorum Petri et Pauli constructi, ejusque successoribus in perpetuum.

Apostolicæ moderamini totius Ecclesiæ cura commissa est, et idcirco quisquis divina dispensatione in sancta Romana sede succedit, necesse est ut ubicunque possibile fuerit, utilitatem ejusdem Ecclesiæ procuret. Quapropter monasterium prædictum, quod Ebbo piæ memoriæ ædificavit, ita ut a prædecessore nostro per auctoritatem privilegii sancitum est, liberum ab omni dominatione cujuscumque personæ, aut regis videlicet aut episcopi, aut filiorum, vel filiarum, vel propinquorum ipsius Ebbonis esse decernimus, et res omnes quas vel nunc habere videntur monachi, vel deinceps ibidem collatæ fuerint sine ulla contradictione possideant. Vodillonem quoque villam cum suis appendiciis, a Gerardo nobili viro collatam, eidem loco similiter attribuo vel confirmo. Capellam etiam sancti Germani, ecclesiam quoque sanctæ Mariæ, nec non sancti Dionysii, mansuillium etiam in honore sancti Salvatoris, prata quoque in honore sancti Boniti, oleas denique in honore sancti Sulpitii, capellam nihilominus juxta castrum Dolis a Britonibus constructam, post illorum discesum attribuimus. Capellam quoque Sancti Martini infra Castrumfortem, etiam ecclesiam in pago Pictaviensi, salinas quoque in pago Alnensi; alodum etiam Lavariacum cum Monte Futario, cum omnibus rebus quas vel nunc habent, vel deinceps iidem monachi habituri sunt, ut jam diximus, sibi pertinentibus, ita sibi vindicent, ut nullius omnino subjiciantur, nisi Romanæ sedi, sicut in prædicto testamento præfati Ebbonis continetur. Hoc ergo nos intuentes, easdem res, quæ legaliter conceduntur, eidem cœnobio per nostram apostolicam auctoritatem confirmamus. Abbatem vero communiter et regulariter viventem sine ullius contradictione, quemcunque de ipsis saniori consilio eligerint, sibi præficiant. Quod si aliquis per munus aut per inanem gloriam, consentientibus, quod absit, monachis, irreperere tentaverit, hunc talem veluti furem et latronem per apostolicum interdictum prohibemus; sed ab ipsis personis, quibus beatus Benedictus in hac re potestatem tribuit, talem eligi præcipimus, qui domui Dei bene præesse studeat, et, sicut dictum est, communiter vivat, et fratribus prout potuerit prodesse magis quam præesse studeat. Constituimus etiam eidem cœnobio ecclesiam Sancti Lusoris quam iidem monachi dato pretio a nobili viro Simone per chirographi testamentum comparaverunt, ut nihil illis amplius requiratur nisi decem solidorum cen-

A sus. Quicunque vero prædicto monasterio in augendis rebus vel religione adjuutores exstiterint, Christum Dominum et sanctam ejus Genitricem atque beatos apostolorum principes habere mereantur adjuutores. Et contra autem quicunque temerarii vel audaces monasterium aut fratres, sive quaslibet res ad eos pertinentes lædere aut usurpare præsumpserint, illos per apostolicam potestatem nobis per ipsos a Deo concessam sub anathematis vinculo, nisi resipuerint, usque in diem judicii obligamus. Observantibus hæc gratia et pax Christi multiplicetur, etc.

B Scriptum per manum Theodori notarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ. in mense Januarii, indictione undecima.

IX.

JOANNIS PAPÆ XIII BULLA AD ADALBERTUM MAGDEBURGENSEM ARCHIEPISCOPUM.

(Anno 968)

Primum illi inter universos Germaniæ, præsules, et æqualem cum primariis Galliæ honorem constituit.

[MANSI, *Concil* XIX, 5.]

JOANNES EPISCOPUS, servus servorum Dei, dilecto nobis in Christo confratri, ADALBERTO, S. Magdeburgensis Ecclesiæ archiepiscopo, in Domino æternam salutem.

C Si ea loca quæ ad salutem maxime populi et gentis ad Deum conversionis fundata sunt, privilegio nostræ auctoritatis munimus et decoramus, hoc ad provectum et divinæ religionis cultum pertinere nullo modo dubitamus. Igitur quia sedem Magdeb., cui Deo auctore præsides, nostra tuorumque compvincialium auctoritate archiepiscopalem esse decrevimus, quem inter cæteras Ecclesias ordinem, vigorem, primatum et æquitatem habere in posterum debeat, apostolicæ sedis privilegio muniri sanximus Dei igitur omnipotentis auctoritate, et B. Petri, apostolorum principis, et nostra, te tuosque successores in perpetuum, et Ecclesiam tuam omnium ecclesiarum archiepiscoporum et episcoporum, qui in Germania sunt, ordinati in sedendo, in judicando, in confirmando, in subscribendo, in sententiis dandis omnique ecclesiastico ordine primatum habere volumus. Eorum vero qui sunt in Gallia, item **D** Mogonciens., Trevirens. et Coloniens. Ecclesiæ in omnibus parem honorem et similem vigorem præsentis privilegio confirmamus. Cæterum, more Romanæ Ecclesiæ, Ecclesiam tuam duodecim presbyteros, et septem diaconos, et viginti quatuor subdiaconos cardinales, qui sandaliis et lisinis utantur habere volumus. Super hoc vero iisdem presbyteris et abbatibus ecclesiæ Sancti Joannis Baptistæ in suburbio ejusdem civitatis constructæ tunicis uti concedimus. Quibus exceptis et episcopis super altare in honorem B. Mauritii dedicatum missam celebrare aliquis nullo modo præsumat, quod non ad superbiam, sed ad loci sanctitatem speciali reverentia præsentis privilegio munimus, et decoramus. Quapropter, frater fraterrime, Dominicorum salubriter

reminissens mandatorum, ita in commissæ plebis A regimine lucrandisque animabus invigila, ut Redemptori nostro fructum bonæ operationis. in quo lætari possis, exhibeas.

Scriptum per manum Stephani scriniarii sanctæ sedis apostolicæ, in mense Octobri, indict. xii.

X.

ALTERA EJUSDEM AD EUNDEM BULLA.

(Anno eodem.)

Consecrationem episcoporum omnium inter Albiam et Salam, jusque pallii illi et successoribus tribuit.

[MANSI, *Concil.* XIX 5.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, charissimo confratri nostro ADALBERTO, sanctæ Magdeburgensis Ecclesiæ archipræsuli, in Domino æternam salutem. B

Ita te, frater charissime et coepiscopo noster, vita moresque tui hæcenus idoneum reddidere, ut multa tibi credere, plura etiam committere, sicut bono dispensatori, non hæsitemus. Igitur quia ad pastorale culmen plebis tuæ, et comprovincialium tuorum, et nostra post Deum te auctoritas promovit, et quia tanta Sclavorum plebs ultra fluvios Albiam et Salam, scilicet Deo noviter acquisita, paucis pastoribus minime tueri potest, qualiter episcopis tuæ sedi subjectis parochias rationabiliter et caute dividas et distribuas, tuæ dispensationis et discretionis examini committo; et hoc serenissimi spiritualis filii nostri imperatoris Augusti, qui ejusdem tuæ Ecclesiæ fundator et auctor est, cura, diligentia et judicio fieri, per præsentis privilegii munimen statuo et confirmo. Si ergo ab apostolica sede, cui Deo auctore præsideo Ecclesiæ tuæ concessum, ut ab ejus rectoribus episcopi, qui ultra Albiam et Salam constituti, et constituendi sunt, post futuris temporibus consecrentur, et ipsi ejusdem tuæ scilicet Ecclesiæ archiepiscopus, sicut pro tempore fuerint, consecrent, qui pallium secundum morem Romanæ Ecclesiæ a nostra sede recipiant. Unde, frater charissime, dilectionem [f., dilectionem] tuam admoneo et obtestor, ut animo sis sollicitus, ne aliquid tibi commodi dato aut gratia, quælibet supplicato personarum in sacris ordinibus vindices, sed ad hoc officium ille perducatur, quem morum gravitas commendet et vitæ præteritæ actio. Oramus autem omnipotentem Deum ut sua te munitione circumagat, et sacerdotii susceptum officium operibus implere concedat. C

Actum per manus Stephani scriniarii et bibliothecarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Octobri, indictione statutum duodecima.

XI.

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO ARULENSI.

(Anno 968.)

[Apud D. BOUQUET, *Recueil*, tom. IX, pag. 478.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus præsentibus et futuris, salutem in Domino perpetuam.

Si semper concedenda sunt quæ piis desideriis congruunt, quanto magis ea quæ pro divini cultus constantia pertinere noscuntur, omnimodo non sunt neganda. Et ideo sciat omnium vestrorum bonitas atque industria quia vir Deum timens et inclytus comes, nomine Oliba, veniens oratum Romam ad beatissimorum apostolorum Petri et Pauli sacratissima corpora, postulavit a nobis ut monasterium quod vocatur Arulas, constructum a fratre avi sui ad honorem Domini et semper virginis genitricis Mariæ, positum territorio comitatus Rossilionensis, in loco qui Vallis Asperi vocatur, juxta ripam fluminis Theti, quod vulgari nomini etiam nuncupatur, sub perpetua immunitate sanctorum Patrum cum defensione sanctæ nostræ sedis apostolicæ manendum decerneremus, cum omnibus rebus et possessionibus sibi pertinentibus. Unde inclinati precibus ejus humilitatis, per hanc nostram apostolicam et inviolabilem præceptionem statuimus id ipsum Dei Genitricis monasterium ex integro pro sua stabilitate perpetualiter ad ditionem atque tuitionem sanctæ matris Ecclesiæ persisti debere, confirmantes illi omnes res quas jure et rationabiliter sibi a principio pertinent, et usque in finem sæculi pertinere debent, in cellis, ecclesiis, ornamentis, sacris vasis et utensilibus, in villis, casis, servis, ancillis, libertis et affranticis, aquis, cum ipsis aquarum ex utraque parte riparum verdigariis et circumjacentiis, terris et aquimolis cum suis caputaquis et ipsis aqueductibus ac piscariis omnibusque locis cultis et incultis, et cum universis usibus, redditibus, seu decimationibus et tributis: promulgantes etiam hæc omnia, et quæcunque legaliter dici et nominari possunt, per fines et terminos suos inconcussa et indemnata manere ad dominium ipsius sacri cœnobii, et utilitatem regularis abbatis seu monachorum ibidem Deo servientium. Quoquo tempore nequaquam licentia sit alicui episcopo, duci, comiti, aut ulli hominum magnæ parvæque personæ aliquid de omnibus quæ ei pertinent et in antea pertinere debent, tollere, aut violenter possidere, sive in quoquam molestiam et contrarietatem facere; sed cuncta mobilia et immobilia generaliter et integre salva seu integra persistent ad usum et incrementum ipsius sacri monasterii sub protectione nostræ sedis apostolicæ perpetualis temporibus a præsentis indictione 12. Dicimus etiam ut abbas qui ibidem pro tempore fuerit, si, quod absit, a regulari proposito et institutione beati Benedicti deviaverit, sive res monasterii ejusdem alienaverit, licentiam habeat prædictus comes Oliba sive sui eundem abbatem expellendi foras, et quod ab eo alienatum fuerit ad proprium jus revocandi, et pro ipso alium Deo dignum abbatem constituendi, approbata rei veritate. Constituentes apostolica censura sub divini judicii obtestatione hæc quæ a nobis decreta sunt perpetualis temporibus inviolabiliter ab omnibus observanda. Si quis autem, quod non credimus, temerario ausu adversus hujusce no-

stræ præceptionis seriem contraire præsumpserit, A sciat se, nisi resipuerit, iudicio Dei omnipotentis et prædictæ semper virginis Dei genitricis Mariæ, beatissimorumque apostolorum Petri Pauli et omnium episcoporum nostræque humilitatis auctoritate, cum omnibus impiis perpetuo incendio et indissolubili anathemate damnatum. At vero qui observator et custos ejus in toto exstiterit, gratiam et misericordiam a cœlesti rege obtineat, omniumque peccatorum suorum in præsentem absolutionem et in futuro æternam gloriam cum sanctis angelis consequatur.

Scriptum per manum Leonis notarii, regionarii atque scriniarii sedis apostolicæ in mense Decembri, indictione 12. Bene valete.

XII.

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO S. MICHAELIS DE COXANO.

(Anno 968.)

[MARINI, *Papiri diplomatici* I, 52.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilecto nobis in Christo filio WARINO, religioso abbati sacri monasterii Sancti Michaelis Archangeli et Beati Germani, quod situm est in valle Confluenti et in loco qui Coxanus, ac per te successoribus tuis regularibus abbatibus ejusdem monachis cœnobii in perpetuum apostolicam benedictionem et gratiam.

Cum magnæ nobis sollicitudinis cura insistat ad vigilandum pro universis Ecclesiis Dei, ne aliqua earum necessitatis jacturam in posterum patiat, dignum ducimus pietatis intuitu loca ad omnipotentis Dei honorem bene ordinata apostolici privilegii auctoritate muniri, et cum omnibus quæ ad se pertinent rebus confirmari. Igitur quia interventu Olive laudabilis et magnifici comitis postulasti a nobis, quatenus reconfirmaremus tibi tuisque successoribus regularibus abbatibus prædictum monasterium, quod suus frater bonæ memoriæ comes Xenofredus pro amore cœlestis patriæ renovavit, dotavit et auxit, aggregatis monachis ad laudem et servitium cœlestis regis et honorem prædictorum sanctorum, videlicet archangeli Michaelis et Germani confessoris, inclinati tuis ejusque precibus, id ipsum venerabile monasterium super ripam Literanis fluminis constitutum, cum omnibus finibus et terminis suis, omnibusque rebus mobilibus et immobilibus generaliter et in integrum sibi pertinentibus, ad usum et stipendium regularium fratrum ibidem nunc et in posterum Deo servientium reconfirmamus, corroboramus, et præsentem protectione sub continua immunitate stabilimus, sicut a decessoribus nostris sanctissimis pontificibus atque Christianissimis Francorum regibus videtur confirmatum seu corroboratum. In primis villam Cotoleti et villam Tauriani, cum ecclesia Sancti Fructuosi et omnibus rebus sibi pertinentibus. Item villam quæ dicitur Cortis, et omnia posita inter hos affines in circuitu monasterii, id est ab orientali parte finis per summitatem Serre, qua

pergitur ad jugum de Cleirano, et itur ad montem qui dicitur Lacarias, et sic ducitur per ipsum usque in montem quid dicitur Categonis, et deinde ad meridiem descenditur per Serram super locum qui dicitur Miliarias, et pervenitur ad Crucem super villam quæ dicitur Curtis : deinde tenditur usque ad rupem sive Cherum Clarinti, et venit per summitatem de Serra usque in rivum Merdarium, et ducitur usque in fluvium qui dicitur Tecle, et a parte Circii, hoc est ab occidentali fronte venit in stratam viam publicam quam dicunt Duas Sorores, et venit usque in Literanum per ipsam viam publicam : deinde a parte aquilonali sub Sancto Felice tenditur, et pervenitur usque in alodem Sanctæ Mariæ. Item alibi ecclesiam Sancti Martini cum villa de Cleirano, cum finibus et adjacentiis suis. Item villam Castellani cum duabus ecclesiis ibi fundatis, hoc est sancti Andreæ et beatæ Mariæ semper virginis, cum alode suo, et cum decimis et primitiis suis, et cum omni ornatu earum. Ipsa villa posita est inter affines, sive affrontationes, id est ex una parte interminium de Moligio, vel in ipsa Petraficta, et ex alia parte in ipsa arca de Casalone, et vadit per Comam, qua pergitur ad flumen Tede ; de tertia parte habet ipsos casales de Mengone. Item a quarta terminum de Canoa vel Petraficta, et venit usque in flumen Tede, et ultra ipsum flumen quantum tenebat Xenofredus comes in die obitus sui, et villam Torrentis, cum finibus, terminis sive adjacentiis suis, sicut per scripturam idem monasterium habere videtur. Villam Tarefagii ex integro, et alodem de Moligio, quantum ipsi monasterio pertinet. Item quantum pertinet ei de alode de Moseddo, et quantum ei pertinet de alode de Arbuzolos, et Planizolos, et inter rivos, et in villa Masetto, et in villa Felgaria per fines et terminos suos. Item in valle Sauriniano ecclesiam Sancti Michaelis cum omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu namque Feniliorensi confirmamus omnes res ipsi monasterio pertinentes, in valle Confluenti omnes res sibi pertinentes cum finibus et terminis suis. Item in comitatu Sardinensi villa Orutz, cum villis et villarunculis suis, et cum omnibus adjacentiis earum, et alodem de Angulos, cum ipso Mercato, et cum finibus et terminis suis ; villam Laginam cum ecclesia Sancti Vincentii, et cum finibus et terminis suis ; villam Ballogarii cum ecclesia Sancti Thomæ, et cum villis et villarunculis suis, et cum omnibus terminis suis, et villam Laren, Mazunculas, et Talax, et Ozenias, cum ecclesia Sancti Stephani, et Saltonem cum ecclesia Sancti Mauritii, et parochiam Sancti Petri de Infurcato, et ecclesiam Salvatoris de Sponna cum decimis et primitiis suis, et villam Vulcarca cum finibus suis. Aragolisam cum alode et ecclesia Sancti Jacobi. Buluir cum ecclesia Sanctæ Cæcilie, et cum ipso Poio, parochia Sancti Thomæ quæ est in Ventegiola, cum decimis et primitiis suis. Item omnes res ipsi monasterio pertinentes in comitatu Sardinensi, cum finibus suis, et in comitatu Vergadano alodem de

Spongiola, et monte Nigro, et omnes alodes ipsi monasterio pertinentes, et in valle Confluente villam Folionum, Setimodianum, Cornelianum, Vernetum, Cirisacum, Arrianum, Auger, Henne, et in villa Evulo, Juliulo, Campilias, Flazonum, Saorra, Foliolum, Torrendum, et Pinum, Portinianum, et Mascaronem, et omnes alias res ejusdem venerabilis monasterii positas in valle Confluenti. Item in comitatu Fenilionensi, ecclesiam Sanctæ Crucis cum castello, et omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu Rossilionensi et alodem de Petra calcis, Sancti Felicis, Miliarum, Insula, Tunorium, vallem Ventuosam, Corvariam, Nitiagum, Poium Vuscani, et interminio de Valle Asperi, et valle Confluenti, ipsum alodem de Valle magna cum fines et terminos suos (sic.) In comitatu Bisulgunensi alodem de Centenno cum finibus et terminis suis, vel in aliis locis posita. Item in comitatu Ausonensi alodem de Saliforas, et alium alodem qui fuit Oddonis. Hæc igitur omnia, quæ istis, sive aliis vocabulis nuncupantur, et omnes res in quocunque loco positas, quæ dici et nominari possunt, et quæ nunc usque eidem monasterio pertinent, et in antea per aliquod conquistum usque in finem sæculi, sive per litteras, sive sine litteris, pertinere debent, tibi prædicto filio nostro Warino abbati, successoribusque tuis omnimodo concedimus, et per hanc nostram protectionem perenniter confirmamus, cum terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, ecclesiis, villis, casis, ædificiis, cultis et incultis, aquis et aquimolis, decimis, primitiis, et universis usibus et redditibus, cum servis et ancillis, aldionibus et aldeabus, et cum omnibus quæ dici et nominari possunt. Statuentes Dei, et nostra auctoritate, imo et protestantes, ut nullus rex, nullus episcopus, nullus dux, nullus comes, vel vicecomes, nullaque hominum magna vel parva persona audeat tibi et successoribus tuis violentiam, aut contrarietatem aliquam facere de universis rebus, quæ supra leguntur pertinentibus ipsi monasterio Beati Michaelis et Sancti Germani. Neque alicui eorum liceat homines vestros liberos, aut servos, sine voluntate vestra molestare, sive in servitium trahere. Sed amodo usque in finem sæculi isdem vester locus cum omnibus quæ sibi nunc pertinent, et in antea pertinere debent, quiete et pacifice maneat sub ditione sanctæ Romanæ matris Ecclesiæ, cujus juris est ad regularem et monasticam tranquillitatem, omnium hominum penitus et ubique contradictione remota. Si quis autem,

(S) Quas modo subjicio Joannis papæ litteræ transmissæ ad me sunt a viro clarissimo Bartholomæo Prospero Camellini Regiensi, sed Mutinæ modo agente. Illas vero ipse recepit a clarissimo Antonio Uldarico Eraht, qui illas extraxerat e tabulario principali Brusvigensi, ejus curæ commisso. Utriusque nomen mihi reserandum fuit, ut publicum sciret quibus potissimum ejus accepti gratiæ referendæ sint. Quanquam, ut vera fatear, nonnulla in iis occurrunt quæ dubietatem ingenerant de hujus scripti sinceritate; cum insuetæ Joanni XIII formulæ in

A quod non credimus, huic nostro apostolico privilegio, in aliquo contrarius esse præsumpserit, nisi ex toto resipuerit, sciat se maledictum, reprobatum, atque anathematizatum, et a societate fidelium Christi et sanctæ Dei Ecclesiæ separatum, et cum omnibus impiis sine fine damnandum, et perpetuo incendio cum Juda traditore concremandum, ex auctoritate Dei omnipotentis, et beati Petri apostolorum principis, nostroque apostolico iudicio. Qui vero hæc quæ a nobis decreta sunt custodire et diligenter observare studuerit, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino per nostram et omnium sanctorum interventionem consequi mereatur, et gaudia perpetuæ beatitudinis angelicis junctus agminibus valeat feliciter obtinere.

B Scriptum per manum Stephani notarii regionarii et scriniarii sanctæ sedis apostolicæ, in mense Decembrio, et indictione duodecima. Bene valete. Per hoc tamen nullum vobis et eidem monasterio jus de novo acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari. — Datum Viterbii xiiii Kal. Maii, anno tertio.

XII bis.

BULLA JOANNIS PAPÆ XIII PRO ASCETERIO QUINTELEINBURGENSI (8).

(Anno 969.)

[Apud Mansi, *Concil.* XVIII, 505.]

C JOANNES episcopus, servus servorum Dei. Corporis et mentis generositate præfulgidæ, utpote Augustæ liberalitatis MAHETILDÆ incomparabiliter laudabili abbatissæ venerabilis monasterii dicti Quitiliggaburg, et per se omnibus posteris tuis, et sanctæ congregationi ancillarum Christi ibi degentium, supernæ gratiæ plenitudinem apostolicamque benedictionem.

Quia per beatum Petrum apostolorum principem, cujus videlicet minus idonei fungimur, ecclesiasticæ potestatis jura ubique terrarum auctoritate evangelica atque authentica sanctorum Patrum habere videmur, idcirco specialiter dispensare cuncta ad omnipotentis Dei laudem et orthodoxam religionem, nullo catholicorum resistente, posse confidimus. Ideoque universitas Christifidelium cupimus ut cognoscat qualiter nos per interventum charissimi et spiritualis filii nostri domni Ottonis semper Augusti genitoris tui, et sanctissimæ matris ejus Mahetildæ Augustæ serenissimæ aviæ tuæ, præfatum Quitiliggaburg locum positum in territorio Saxonico, cui præesse videris suscepimus sub jure et contina

eis concurrant, ut illa, nostræ, etc., archifratribus, sicut et cætera statim in principio corporis et mentis, etc. Nonnulla etiam in nominibus episcoporum offendunt menda, quæ forte sunt vel esse possunt amanuensis. Demum indictio plane hic fallit. Utcunque res habeat sese, imprimendam hanc bullam censui, relicto lectoribus eruditis iudicio. Neque tantum mihi sumo ut fictam hanc bullam, tanquam ex tripode, certo pronuntiem, cum præsertim cætera quæ hic leguntur Joannis XIII ætati satis quadrent. MANSI.

tutione sanctæ Romanæ matris, cui præsidemus, A
Ecclesiæ; allubescens consentientibusque in hoc
nostræ apostolicæ paternitati archifratribus in syno-
dum Ravennæ aggregatis, videlicet Petro Ravenna-
tense, Rodaldo patriarcha Aquilagense, cæteris et
episcopis Widone Sylvæ Candidense, Benedicto
Portuense, Marino Lutricensi, Siccone Blesano,
Joanne Spirensi, Londoardo Mindonense, Lutifrido
etiam Papigense, Luitprando Cremonense, Huberto
Parmense, aliisque simul confratribus nostris epi-
scopis Italicis et Ultramontanis numero quinquaginta, ita ut a præsentis decima Kalendarum Maii
sub patrocínio et tutione beati Petri principis apo-
stolorum ejusque vicarii perpetuis temporibus cum
omnibus se attinentibus constitutum locatumque B
specialiter esse noscatur. Quapropter statuimus
apostolica censura, ut idem monasterium omnimodo
liberum amodo, et usque in finem sæculi perseveret
per auctoritatem Dei et Domini nostri Jesu Christi,
qui super Petrum habet Ecclesiam, per quem jube-
mus, et monendo protestamur, ut nullus imperator,
rex, dux ullus, nec episcopus, nullaque cujuslibet
dignitatis, sive potestatis, vel sacræ, vel mundanæ
persona, audeat ejusdem loci abbatissas molestare
et inquietare, sive de omnibus rebus ejusdem sacri
monasterii in aliquo distrahere, vel de his quæ ad
illud pertinent diminuere. Verum igitur quietum et
inconcussum persistat cum cunctis subsistentiis
suis, cum servis et ancillis, liberis et ascriptitiis,
terris cultis et incultis, et universis rebus quæ dici C
et nominari possunt, quas nunc habet et in antea
quolibet contractu habere debet. Sane ob mundi-
burdium tui tuorumque pro luminariis concinnandis
ante corpus prædicti apostolorum principis libram
unam argenti annuatim nostræ sanctæ Romanæ
Ecclesiæ a te posterisque tuis, quæ eidem loco
sancto præfuerint, persolvendam fore sancimus.
Verum si fort. . . iter actionis difficultate singulis
annis eadem pensio minime persolvi potuerit, licen-
tia sit vel postea temporibus aliis coadunatim ut
Romanæ Ecclesiæ transmittatur. Si quis vero, quod
minime credimus, contra Deum irritam hujus pri-
vilegii seriem in quoquam agere tentaverit, et id-
ipsum monasterium juri apostolicæ et Romanæ
Ecclesiæ auferre conatus fuerit, nisi resipuerit, D
perpetuæ anathematis vinculo innodatus ex aucto-
ritate Dei ejusque summi clavigeri, ac per nostram,
et omnium nostrorum pontificum successorum hu-
militatem cum Juda traditore Domini perpetim dia-
bolo societur. Qui autem observator ejus et custos
esse studuerit, omnium delictorum suorum veniam,
et cum beatissimo Petro cœlibus sanctorum socia-
tus, gaudia sine fine consequi mereatur. De cætero
præcipimus ut abbatissa ibi nunquam ulla nisi ex
electione, et gratia, ac voluntate omnium sanctarum
sororum, quæ ibidem pro tempore Deo servire
visæ fuerint, a quoquam ordinetur aut constituatur.
Bene valete.

Scriptum per manum Stephani scriniarii sanctæ

Romanæ Ecclesiæ in mense Aprili; indictione sexta
decima. Dat. decima Kal. Maii per manum Widonis
episcopi sanctæ Sylvæ Candidæ Ecclesiæ, et biblio-
thecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno, Deo propi-
tio, pontificatus domini Joannis summi pontificis et
universalis tertii decimi provisoris sanctæ Romanæ
Ecclesiæ, videlicet undecimo ejusdem piissimi PP.
anno, August. Ottone a Deo coronato Magno impe-
ratore anno sexto monarchiam Romani imperii feli-
citer gubernante; indictione sexta decima.

XIII.

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM PRO ECCLESIA TRE-
VIRENSI.

(Anno 969.)

[Apud Hontheim, *Hist. Trevir. diplom.*, tom. I,
pag. 305.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, charis-
simis nobis in Christo fratribus universis episcopis,
ac totius dignitatis et ordinis catholicis viris, præ-
sentibus scilicet et futuris, perpetuam salutem.

Quia licet indigni, divinæ tamen dignationis gratia
disponente, B. Petri apostolorum principis sacratis-
simam sedem universaleque in toto orbe terrarum
ministerium suscepimus, necesse est omnium Eccle-
siarum ut diligentissimam sollicitudinem ita conti-
nenter habeamus, ne earum jura, auctoritate ejusdem
apostolorum principis cæterorumque successorum
ejus venerabilium Patrum inviolabiliter statuta et
confirmata nostro minuatur ac pereant tempore,
sed potius corroborata decenter augeantur atque
proficiant. Ideoque omnium vestrum nosse volumus
sanctitatem et industriam, quod Theodorico dilectis-
simo fratre nostro Trevirensis Ecclesiæ archiepiscopo
veniente Romam oratum ad sanctorum apostolorum
limina, audivimus, sicut etiam pridem audiendo.
imo et legendo compertum habuimus, eandem
ipsam præ cæteris Galliarum ecclesiis Christianæ
religionis exordium catholicæque fidei prima rudi-
menta percepisse per sanctissimorum virorum Eu-
charii, Valerii, et Materni et cæterorum evangelicam
doctrinam, quos tempore suo prædictus beatissimus
Petrus apostolus ordinavit et instruxit, nec non
illuc ad prædicandum direxit. Unde totius ordinis
nostræ sedis apostolicæ consultu, gratuitoque as-
sensu, jura privilegiorum, quæ a sancta Romana
matre Ecclesia præfatis sanctis eorumque reliquis
successoribus, id est Agritio, Maximio, Paulino,
Severo, almificis et apostolicis viris, a primordio
hucusque authentice concessa sunt, quæque etiam
ipsius civitatis excidio, incendio aliove casu con-
sumpta probantur, eidem Trevirensi Ecclesiæ præ-
dictoque fratri nostro Theodorico; et per eum cun-
ctis ipsius successoribus, reconfirmare, recorrobo-
rare et omni modo restituere dignum duximus,
decernentes per hujus nostri apostolici privilegii
validissimam constitutionem, ut quandocumque a
nostra principali et apostolica sede episcopus, pre-
sbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, sive quilibet
ordinarius legatus rei ecclesiasticæ seu cogendæ

synodi causa in Galliam, Germaniamve destinatus fuerit, Trevirensis præsul post quemlibet ordinarium legatum A. S. primum inter alios pontifices locum obtineat. Et si missus Romanæ Ecclesiæ defuerit, similiter post imperatorem sive regem sedendi, sententiam edicendi, et synodale iudicium canonicè promulgandi, primatum habeat; utpote in illis partibus vicarius nostræ sedis apostolicæ merito constitutus. Neque enim dignum est ut illius ecclesiæ præsul aliquo tempore cæteris non habeatur prælatus, cujus honor in illis partibus sub ipso apostolorum principe exstitit primitivus. Pari quoque modo sancimus omnes parochiis ejus degentes sive ordinationem et promotionem cujuslibet ecclesiastici gradus a pontifice ipsius percipientes, eidem ipsi matri Ecclesiæ, episcopoque illius debere canonicè placere, obsequi et jure obedire. Siquidem decreto B. Clementis papæ super hoc ita cautum videtur: « Si vobis episcopis non obedierint omnes presbyteri, diaconi, subdiaconi ac reliqui clerici cuncti, omnesque principes tam majoris ordinis quam inferioris, atque reliqui populi, tribus et linguæ, non obtemperaverint, a liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alieni erunt, dicente Domino: *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit.* » Inter hæc quoque omnia, quæ ad sæpe dictam Trevirensis Ecclesiam intra et extra civitatem pertinere videntur, id est ecclesias cum universis rebus sibi attinentibus seu monasteria, tam monachorum quam virginum, quæ ex præceptis sive scriptis regum seu imperatorum sive eorumdem fundatorum auctoritate, ad se pertinent et pertinere debent, et quidquid omnino illa ipsa ecclesia ubique et quoquo merito possidet et possidere debet, generaliter et specialiter concedimus; reformamusque præfato Theodorico fratri et coepiscopo nostro suisque successoribus ad perpetuam sanctæ Trevirensis Ecclesiæ dominationem atque ditionem per hujus nostræ apostolicæ præceptionis seriem a præsentis XII indictione et usque ad finem sæculi valituram. Contra quam si quis quid quolibet modo agere præsumpserit, et quod juste et canonicè a nobis decretum est, in aliquo infringere tentaverit, sciat se ex Dei omnipotentis et prædicti beatissimi apostolorum principis omniumque sanctorum ac deinde nostra auctoritate damnandum et anathematizandum, et cum omnibus impiis æternis suppliciis deputandum. Qui vero hoc privilegium nostrum observare. custodire. adimplere fideliter

(9) Imperii autem domini Ottonis majoris VII. Annum Ottonis VII Browerus emendat in VIII. Recte id quidem: posset tamen inde severioribus criticis nasci ansa hoc diploma ex chronologico vitio impugnandi; sicut idem ille error materiam disputandi dederat cl. Eckhart in *Animad. ad Fr. Schannat Diæc. Fuld.*, n. 29, pag. 42 seqq., adversus ejusdem Joannis XIII bullam, anno superiori ecclesiæ Fuldensi concessam pro primatu abbatiali. At quis nescit annos Ottonum tam in Italia quam Germania a notariis subinde perperam fuisse numeratos: adeo certe ut respublica litteraria ingentem esset passura

studuerint, benedictionis gratiam et misericordiæ plenitudinem in cœlestibus castris inter electorum numerum efficaciter a Domino Deo consequi mereantur.

Scriptum per manum Stephani notarii et regionarii et scriniarii sanctæ sedis apostolicæ in mense Januario et indict. XII. Data XI Kalend. Februarii, per manum Sicconis episcopi sanctæ N. [Bleranz] Ecclesiæ ad vicem Guidonis episcopi et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ. Anno, Deo propitio, pontificatus domini Joannis pontificis et universalis XIII papæ in sacratissima sede D. Petri apostoli IV [al., III] (9), imperii autem domini Ottonis majoris VII, minoris vero II, et indict. XII.

XIV.

JOANNES XIII THEODORICO ARCHIEPISCOPO TREVIRENSI PALLII USUM TRIBUT.

(Anno 969.)

[In Tabulario regio Berolino. Ex schedis Pertzii]

XV.

BENEVENTANA SEDES ARCHIEPISCOPATUS TITULO INSIGNITUR.

(Anno 969.)

[Mansi, *Concil.* XIX, 19.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo nobis LANDULPHO, venerabili atque merito honorabili Beneventanensis et Sipontinæ S. Ecclesiæ, et modo per nostræ apostolicæ auctoritatis concessionem archiepiscopo.

Cum certum sit Deo servientibus ineffabilia æterni regni præmia reservari, nobis tamen necesse est horum beneficia eis tribuere, ut in Dei laudibus ex remuneratione valeant multipliciter insudare. Et quia Beneventanensis Ecclesia, in exercendis Dei laudibus magno conatu piaque religione insistit, atque erga reverentiam sanctæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ præcipue exuberasse cognovimus, quod nobis olim apud eam manentibus omnino constat inventum; debemus itaque ex ardore charitatis, atque studio divini cultus eam causa honoris ac reverentiæ sublimiorem inter cæteras ordinare. Et quoniam sancta sedes est ubi beati Bartholomæi apostoli corpus requiescit, merito decet augmento cultus amplioris decorare, quoniam et ad hoc divinæ miserationis respectu curam regiminis suscepimus, et ad exhibenda Deo sedula servitia, et canoras laudes potentiæ suæ devotos debemus sollicite invi-

stragem, si chartæ quælibet ut spurie abjiciendæ forent, quoties chronicas Ottonum notas spurie referunt. Hoc observavit inter alios Kettnerus *Antiq. Quidlinburg.* pag. 697, qui, postquam in concinanda sua Historia integrum loci archivum perlustrasset, ingenue fassus est sese in conciliandis Ottonum annis, præsertim cum indictionibus, frustra desudasse. Eo autem remotior debet esse ab hac nostra omnis subornationis suspicio, quod eam sibi exhibitam testetur Leo IX indubitato diplomate, quod ad annum 1049 referemus.

tare Itaque præsidentibus nobis in sancta synodo acta ante confessionem beati Petri apostolorum principis septimo Kalendas Junias, propositis in medio sacrosanctis quatuor Evangeliiis, præsente domino Ottone gloriosissimo imperatore augusto, Romanoque, nostro filio, nec non Romanis atque Italicis, et occidentalibus religiosis quamplurimis, atque etiam catholicis et sapientissimis totius ordinis viris; hortatu siquidem benigno ipsius præfati domini clementissimi imperatoris augusti, una cum consensu infradictorum præsulum, atque sacerdotum, omniumque clericorum S. R. E. qui inferius subscripserunt, quibus . . . Beneventanam cathedram velle exaltare, intervenientibus videlicet Landulpho Beneventanæ et Capuanæ urbium principe, seu Spoleti et Camerini ducatus marchione et duce, simulque et Landulpho excellentissimo principe filio ejus, usum pallii tibi, præfate præsul, ad sola missarum solemnia peragenda concessimus, scilicet in his festivitatibus, id est, in nativitate Domini, Epiphaniæ, Purificationis sanctæ Dei genitricis et Virginis Mariæ, similiter et in Annuntiatione ejusdem beatæ Mariæ, et in paschali festivitate, et in Ascensione Domini, et Pentecoste, et festivitate S. Joannis Baptistæ, et in natalitiis beatorum apostolorum, et in Assumptione beatæ Mariæ, pariterque in Nativitate ejusdem, simulque et in Dedicatione sanctæ Ecclesiæ tui archiepiscopatus, nec non et in die consecrationis, et consecratione episcoporum; tribuentes tibi insuper cum eo potestatem et honorem archiepiscopatus, ita ut fraternitas tua, et successores tui infra suam diœcesim, in locis quibus olim fuerant, semper in perpetuum episcopos consecret, qui vestræ subiaceant ditioni scilicet sanctæ Agathæ, Abellini, Quintodecimo, Ariani, Asculi, Bibini, Vulturariæ, Larini, Thelesinæ, Alifæ. Adjecimus etiam ut utaris pallio in festivitatibus B. Michaelis archangeli, et translatione B. Bartholomæi apostoli. Posterio vero tuæ Ecclesiæ rectores post obitum tuum consecrationem ipsius archiepiscopatus, ac honorem pallii ab hac sancta et apostolica, cui Deo auctore deservio, sede percipiant. Confirmamusque tibi successoribusque tuis similiter Sipontum et ecclesiam B. Michaelis archangeli in Monte Gargano, et Varranum oppidum cum massis, et villis, et omnibus pertinentiis ecclesiarum suarum, qualiter ab antecessoribus nostris per concessionem privilegiorum possideri videntur. Statuens insuper apostolica censura sub divini judicii obtestatione, et validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam alicujus dignitatis potestate præditus homo præsumat, vel etiam quæcunque magna parvaque persona quoquo modo audeat destruere, dum profecto perenniter irrefragabili jure decernimus ut ordinata in suo esse maneant: si tamen, ut supra dictum est, successores tui a sancta Romana et apostolica sede consecrationem et usum pallii decretaliter accipere non distulerint. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu præsumpserit hæc refra-

gare aut destruere, vel aliquam jacturam aut molestiam inferre, sit anathematis vinculis innodatus, et cum diabolo et ejus atrocissimis pompis, et cum Juda proditore Domini nostri Jesu Christi, æterni supplicii incendio concremandus. At vero qui pio intuitu observator et in omnibus exstiterit custodiens hujusmodi apostolici instituti, ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitæ æternæ particeps effici mereatur Amen.

Scriptum per manum Stephani scriniarii S. R. E. in mense Maii, indict. 12.

Ego Joannes sanctæ catholicæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ XIII papa in hoc privilegio a nobis promulgato manu propria subscr.

†† Signum dom. Ottonis piissimi imperatoris.

Sicos . . . Ecclesiæ in hoc privilegio consensi et subscr.

Joannes episcopus Galisanæ Eccl.

Joannes episcopus Anagninæ Eccl.

Marinus episcopus sanctæ Surensis Eccl.

Benedictus episcopus sanctæ Terracinensis Eccl.

Leo episcopus sanctæ Ostiensis Eccl.

Benedictus episcopus sanctæ Portuensis Eccl.

Gregorius episcopus sanctæ Albanensis Eccl.

Joannes episcopus sanctæ Salernitane Eccl.

Joannes humilis episcopus sanctæ Castranensis Ecclesiæ.

Joannes episcopus sanctæ Sarsinaten. Ecclesiæ consensi et subscr.

Stephanus episcopus sanctæ Ficodensis Ecclesiæ consensi.

Constantinus episc. . . .

Ignizzo episcopus Floren. Eccl.

Hubertus episcopus . . . subscripsi.

Guifridus episcopus sanctæ Virodunensis Eccl.

Sigulphus sanctæ Placentinæ Ecclesiæ consensi et subscripsi.

Luitgrandus episcopus interfui.

Bozzo episcopus sanctæ Astensis Eccl. consensi.

Abraham sanctæ Frinsigenensis Ecclesiæ episcopus consensi.

Raterius episcopus sanctæ Marsicanæ Eccl. consensi et subscripsi.

Reginaldus sanctæ Rubilanensis Ecclesiæ episcopus consensi et subscripsi.

Albericus S. Reatinæ Ecclesiæ episcopus subscr.

Domminus archipresbyter. S. R. E. consensi et subscripsi.

Crescentius presbyter card. S. R. E. consensi et subscripsi.

Theophylactus S. R. presbyter consensi et subscripsi.

Benedictus archidiaconus S. R. E. consensi.

Ego Bonifacius humilis diaconus S. R. E. consensi.

Leo diaconus S. R. E. consensi.

Joannes subdiaconus S. R. E. consensi.

Datum vii Kal. Junii per manum Guidonis episcopi

sanctæ Silvæcandidæ Ecclesiæ, et biblioth. sanctæ A sedis apostolicæ, anno pontific. domini nostri Joannis XIII papæ iv. imperatoris Ottonis Majoris 7, et Minoris II, indict. supradicta duodecima, anno Dominicæ Incarnationis 969.

XVI.

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO FULDENSI.

(Anno 969.)

[Apud Dronke, *Cod. diplom. Fuld.*, pag. 330.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, charissimo nobis in Christo filio WERINHARIO sacri cœnobii Fuldensis abbati religiosissimo et per eum suis successoribus abbatibus in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum sanctorumque locorum stabilitatem pertinere monstratur sine aliqua est Deo auctore mora perficiendum, ut ex hoc vigor religionis sanctæ roboretur et eisdem sanctis locis salus et indemnitas solidetur; nobis quoque lucri potissimum præmium a conditore omnium Deo in regnis cœlestibus ascribatur. Igitur quia per interventum domni Ottonis excellentissimi piissimique imperatoris Augusti, nostrique spiritalis filii et sanctæ Ecclesiæ defensoris, prænominatus Werinharius abbas postulavit a nobis quatenus venerabile monasterium cui præesse videtur quod olim a sanctæ memoriæ Bonifacio episcopo ad honorem Dei et Domini nostri Salvatoris in loco qui vocatur Boconia erga ripam fluminis Wultaha constructum privilegii summæ sedis apostolicæ infulis decoretur: et sicut per sanctissimi papæ Zachariæ constitutionem aliorumque venerabilium pontificum prædecessorum decessorumque nostrorum præcepta ditioni sanctæ nostræ, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiæ subpositum est, ita perpetuis temporibus perseveret et nullius unquam alterius Ecclesiæ jurisdictionibus submitatur. Quapropter, piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate id quod exposcitur digno effectui mancipamus; ideoque omnem cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfato monasterio ditionem quamlibet habere aut auctoritatem præter sedem apostolicam prohibemus: ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus nec missarum ibidem solemnia quispiam præsumat omnimodo celebrare, ut profecto juxta id quod subjectum apostolicæ sedi firmitate privilegii consistit, inconcusse omni tempore dotatum permaneat locis et rebus universaliter tam eis quas a primordio sibi vindicare debet vel quas moderno tempore tenet et possidet quam eis quas futuris temporibus in jus ipsius sacri monasterii divina providentia augere ex donis et oblationibus decimisque quorumlibet Christi fidelium voluerit absque ullius personæ contradictione firmitate perpetua perfruatur. Adjicientes autem pro magno amore præfati piissimi et Christianissimi domni Ottonis imperatoris Augusti specialiter constituimus ut isdem Fuldensis abbas ante alios abbates Galliæ seu Germaniæ primatum sedendi in omni loco quo convenient obtineat, necnon et archimandrita con-

sultior et honorabilior nostra apostolica auctoritate permaneat. Constituimus quoque per hujus nostri decreti paginam ut quicumque cujuslibet ecclesiæ præsul vel quacunque dignitate prædita persona hunc nostri privilegii tenorem quem auctoritate beatissimi apostolorum principis cujus vice fruimur confirmamus et recorroboremus, violare et transgredi tentaverit, anathema sit et iram Dei omnipotentis incurrens a cœtu omnium sanctorum alienus existat et nihilominus præfati monasterii dignitas a nobis indulta perpetualiter inviolata permaneat apostolica in omnibus auctoritate subnixa.

Scriptum per manum Stephani scriniarii et regionarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Octobrio et indictione tertia decima.

Datum vi Idus Novembris, per manum Widonis episcopi et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domni nostri Joannis tertii decimi papæ quarto, imperii vero domni nostri Ottonis Augusti majoris octavo et minoris secundo, indictione XIII.

XVII.

JOANNIS XIII PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO S. VINCENTII METENSI.

(Anno 970.)

[Apud Pertz, *Monum. Germ. hist. Scrip. tom. IV*, pag. 474.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo DEODERICO filio nostro sanctæ Metensis Ecclesiæ præsuli.

Cum in exarandis Dei laudibus debita pastoralis compulit sollicitudinis cura, quæque ad stabilitatem piorum dignoscuntur pertinere locorum ubertim promulgare, et apostolicæ institutionis in privilegiis atque decretis censura confirmare: convenit nempe nos apostolico moderamine sancta venerabilia loca, quæ dudum fuerant in ruinis magnaque inopia ac paupertate degentia, opportune ordinare, seu ad meliorem sine dubio statum perducere, præsertim ubi illa petuntur quæ non ad commodum temporale, sed ad perpetuam providentiam pertinent Deum servientium animarum, scilicet ut venerabilis locus, qui a Deoderico dilectissimo filio nostro in uno conglobatus atque annexus est, cum propriis congregationibus, quæ regulariter in psalmis hymnis et orationibus Deo Salvatori nostro Jesu Christo pervigiles excubias exhibent, ab insolentiis exterioribus circummunitæ, jugiter valeant pii famulatus officia in monasterio Sancti Vincentii exhibere; et quoniam constat tuam religiositatem hujus privilegii apostolicam confirmationem postulare a nobis, propter immutationes temporalium rerum variosque hominum casus, munitionem sancti Vincentii Christi martyris cum omnibus ad idem monasterium pertinentibus, atque corroborationem tui tuæque congregationis et successorum tuorum in perpetuum fieri censuimus; quatenus, nunc sicut a te disponuntur, ita in posterum usque in finem conserventur, et ut illa congregatio inconcussa in unum perseverans

sedulas laudes Deo persolvere valeat, et sicuti a Deo eorum studia imbuta sunt, jugiter perseverare liceat, atque sub uno abbate jam prædictus locus constitutus, in honore sancti Vincentii indivisus sit et indivisa congregatio. Nec cuiquam licentia præbeatur, ut refugiens rigorem studiosæ sibi regulæ, hoc illucque vagetur, vel aliis se conferre conetur monasteriis; quod a nobis contra regulam sub anathematis vinculo prohibetur. Quapropter statuentes atque promulgantes coram Deo et terribili ejus futuro examine, per hujus nostri privilegii apostolici atque constituti paginam sancimus, et beati Petri apostolorum principis auctoritate decernimus, atque obtestamur tam apostolicæ sedis futuros pontifices quamque qui episcopalem administraverint actionem, vel etiam magna parvaque persona aut quispiam cujuscunque sit dignitatis præditus potestate, ea quæ a prædicto Deoderico dilecto filio nostro pie venerabili loco tradita atque concessa fuerint, quoquo modo a quocumque licentiam habeant, sæpius nominatum locum Sancti Vincentii in unum adunatum atque spiritaliter apostolicæ exarationis stylo conjuncta disjungere vel aliquid exinde alienare. Et illud monasterium Sancti Vincentii respiciens sit ad sedem episcopalem protomartyris Christi Stephani jubemus, atque abbas in potestate episcopi ipsius loci eligendus sit. Si vero episcopus defuerit, liceat abbati in festivis diebus ad sedem episcopalem accedere, ibique cum dalmatica et sandaliis, quas illi mittimus, missas celebrare. Si quis interea, quod non credimus, temerario ausu contra ea quæ ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, contraire tentaverit, vel hæc, quæ a prædicto Theoderico dilecto filio nostro, Metensium præsulc, ad laudem Dei pro stabilitate jam dicti monasterii videlicet sancti Vincentii statuta sunt refragare, auferre vel alienare præsumpserit, sciat se auctoritate beati Petri apostolorum principis anathematis vinculo innodatum atque cum Juda, traditore Domini nostri Jesu Christi, æterni incendii supplicio concremandum. Sic deputatus, nec unquam a præfati anathematis nexibus sit absolutus. At vero qui pio intuitu observator in omnibus exstiterit, gratiam benedictionis a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitæ æternæ particeps efficiatur, et hæc catena beati Petri aperiat ei januam paradisi. Si vero aliquis episcopus inde aliquid minuere voluerit, hæc, ut diximus, catena claudat ei polorum regna. Scriptum per manum Stephani notarii et regionarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Septembri, et in dictione quarta decima. Bene valete.

Data III die Kalend. Octobris, per manum Widonis episcopi et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domni Joannis summi pontificis et universalis tertii decimi, præsentis in sacratissima sede beati Petri apostoli, quinto, imperii domni Ottonis Majoris nono, Minoris vero tertio,

anno denique ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi 970.

XVIII.

Locatio Prænestinæ civitatis facta a Joanne XIII dominæ Stephaniæ senatrici sub annua pensione decem solidorum auri Romanæ Ecclesiæ facienda.

(Anno 970.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* III, 235.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilectissimæ in Domino filiæ STEPHANIÆ clarissimæ senatrici, tuisque filiis ac nepotibus.

Quoties illa a nobis tribui sperantur quæ rationi incunctanter conveniunt, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. At ideo quia postulastis a nobis, quatenus daremus et concederemus atque tradere-mus tibi, tuisque filiis ac nepotibus, per nostram apostolicam auctoritatem, civitatem Prænestinam cum omnibus pertinentiis, cum omni publica datione et functione, quæ ad suprascriptam civitatem pertinet, inter affines et terminos novos et antiquos, id est Rivus, qui appellatur Satus, a secundo Lavisana, et a tertio latere Monticellus de Maximo et a quarto latere Pons de Cicala, et a quinto latere Aqua Alta, et a sexto latere Vallis de Caporatie, et a septimo latere Mons qui dicitur de Caporatie, et a septimo latere Mons qui dicitur de Foli-anu Unde concedimus, tradimus, et a præsentis 14 indictione corroboramus per hanc nostræ apostolicæ auctoritatis scriptionem, omnium nostrorum successorum pontificum, omniumque hominum contradictione remota, ut persolvat pensionem in nostro palatio per singulos annos decem auri solidos, difficultate postposita; omnemque, qua indiget, meliorationem, seu defensionem, indifferenter vos sine dubie procurantes efficiatis; nullaque præterea ad dandam annuo pensionem a vobis mora proveniat, sed ultro actionariis sanctæ nostræ Ecclesiæ apto tempore persolvantur. Nam si aliter, quod absit, a vobis mora provenerit de suprascripta melioratione seu defensione, nec non et persolvenda annue pensione, statuimus fore invalidam hanc nostram præceptionem. Post vero obitum vestrum memorata civitas cum omnibus suis meliorationibus ad jus sanctæ nostræ Ecclesiæ modis omnibus revertatur.

Bene valete.

Scripta per manum Stephani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Novembri, indictione 14.

Datum XVI Kalendas Januarii per manum Widonis episcopi et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domini nostri Joannis sanctissimi XIII papæ 6, imperii vero dominorum imperatorum nostrorum Ottonis Majoris Augusti 9. Minoris vero filii ejus 3 indictione suprascripte 14.

XIX.

JOANNIS XIII EPISTOLA AD GALLIARUM EPISCOPOS.

Ecclesiam Ausonensem in archiepiscopalem erigit.

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, omnibus in Christo dilectissimis confratribus nostris in Galliarum partibus commanentibus, charissimis, reverendissimis archiepiscopis atque episcopis apostolicam benedictionem, et perpetuam in Christo salutem.

Dilectionem et fraternitatem vestram scire volumus qualiter Borellus, honorabilis et laudabilis comes, orationis et redemptionis suæ causa apostolorum Petri et Pauli limina veniens, prostratus pedibus nostris, lacrymabiliter questus est quemadmodum Tarraconensem archiepiscopatum, qui olim caput in illis partibus fuerat, Ausonensi Ecclesiæ subderemus, eo quod, peccatis merentibus, ipsa jam dicta civitas Tarraconensis a Saracenis capta et pastore destituta, nullum recuperandi locum aut inhabitandi usque hactenus reperire valeat. Propter quam causam prædecessorum meorum secutus auctoritatem, amodo et usque in perpetuum volumus, atque statuentes roboramus et confirmamus, ut Ausonensis Ecclesia potestatem et primatum teneat Tarraconensis Ecclesiæ... ad Ausonensem Ecclesiam confugiant, et quando aliquis ex illis ab hac luce migraverit, successor illius ab Ausonensi archiepiscopo, qui a nostra apostolica sede confirmatus est, succedat et consecretur. Unde quia sine sanctorum Patrum auctoritate hoc nostrum privilegium confirmare nolumus, ante omnia et super omnia beatissimi et egregii papæ Gregorii instrumenta et documenta declarare depromimus, ubi ait ad Benenatum episcopum Musitanæ Ecclesiæ: « Et temporis qualitas et vicinitas nos locorum invitat ut Cumanam atque Musitanam unire debeamus Ecclesias; quoniam hæ non longo a se itineris spatio sejunctæ sunt, nec, peccatis facientibus, tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cumanum castri sacerdos cursum hujus explevit, utramque nos ecclesiam præsentis auctoritatis pagina inesse tibi commisisse cognosce, propriumque utrumque ecclesiarum scito te esse pontificem. Et ideo te quæcunque tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione, sive promotione juxta canonum statuta visa fuerint ordinare, atque disponere habebis, ut proprius revera sacerdos liberam et nostræ auctoritatis consensu atque permissione licentiam. » Similiter episcopo Willitrano, atque Fundano, et Squalitano ita in cunctis: « Temporis qualitas admonet episcoporum sedes antiquitus certis civitatibus constitutas, ad alia quæ securiora putamus, ejus diœceseos loca transponere, quo et habitatores nunc degere, et barbaricum possit periculum facilius declinari. » Et quia longum esset enarrare qualia et quanta documenta a san-

(10) Hoc decretum effectu caruisse asserit Petrus de Marca in *Marcae Hispanicæ* lib. iv, pag. 403, eo

Actis doctoribus exinde dicta sunt, prout melius scimus et possumus, nostrum privilegium abbreviare curavimus, et Othonem virum venerabilem nuper episcopum ex modo et in antea, Deo favente, archipræsulem ejusdem Ausonensis Ecclesiæ præesse (10) decrevimus; ita sane ut nullus nostrorum successorum pontificum dictum Othonem archipræsulem confratrem nostrum, in omnibus quæ superius exarata sunt vel scripta audeat inquietare, vel in aliquo diminuere, sed magis quiete et secure conservet ipsum successoresque suos. Nam si aliter (quod absit) qualiscunque homo sit dignitatis, qui hoc nostrum privilegium qualibet causa, de omnibus quæ superius scripta sunt, infringere aut diminuere voluerit, sciat se auctoritate Dei, apostolorumque Petri et Pauli principum, quamvis nos indigni eorum vicariatione fungamur, a corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi esse alienum, et cum iniquis et transgressoribus a gremio sanctæ Ecclesiæ segregatum. At vero qui pro intuitu custos et observator in omnibus extiterit, benedictionis gratiam et misericordiam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum Gregorii notarii, et secretarii et scriniarii S. R. E. in mense Januario, indictione xiv. Bene valete.

XX.

JOANNIS PAPÆ XIII EPISTOLA AD GUIADUM URGELLENSEM, PETRUM BARCINONENSEM, etc.

(Anno 971.)

Significat se ecclesiam Tarraconensem Ausonensi subjunxisse Attonemque archiepiscopum consecrasse ac pallio donasse. Cui ut obediant hortatur

[Apud Florez 3. *Espana Sagrada*, XXVIII, 96.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus episcopis GUIADO Urgellensi, et PETRO Barcinonensi, et SONIARIO Helenensi, in Domino salutem.

Comperiat fraternitas vestra quod Tarraconensem Ecclesiam, quæ perpetuo ob paganorum incursum deficiente ad nihil redacta est, Ausonensi injunximus, et ex duabus unam fecimus, in qua confratrem nostrum Attonem archiepiscopum, dato pallio, sicut olim Tarraconæ fuit, ordinavimus: præcipientes apostolicæ sedis auctoritate, et admonentes, ut eam erga eum subjectionem impendatis, quam quondam vestri antecessores Tarraconensis Ecclesiæ archiepiscopis intulerunt, et sive ipse, sive qui pro tempore in Ausonensi Ecclesia archiepiscopus fuerit, vestras sedes subjectas habeat, et post vos in eis episcopos ordinet et consecret.

XXI.

JOANNES XIII MONASTERIUM S. MARIE GLASTONIENSE TUENDUM SUSCIPIT.

(Anno 970.)

[MANSI, *Concil.* XIX 23.]

Noverit cunctorum notitia fidelium quod ego quod inaudito archiepiscopo Narbonensi conditum fuisset. MARTENE.

Joannes XIII, Conditoris clementia sanctæ Romanæ A sedis existens indignus papa, gloriosi Anglorum regis Edgari, necnon et sanctæ Dorobernensis Ecclesiæ archipræsulis Dunstani, submisso pulsatus sum rogatu pro monasterio Sanctæ Mariæ, videlicet Glastingeberi, quod ipsi acti amore superni Regis in multis et magnis possessionibus ditaverant, monachorum inibi multiplicantes normam præceptoque regali firmaverant, quod et ipse facere non differam. Quorum assentiens benignæ petitioni, in sinu Romanæ Ecclesiæ et beatorum apostolorum protectione eundem locum suscipio, et privilegiis astruo et corroboro, quo finetenus in eo quo nunc pollet permaneat monachali ordine. Ipsi quoque monachi de suis sibi adhibeant pastorem. Ordinatio vero tam monachorum quam clericorum in arbitrio abbatis et conventus sit. Decernimus etiam ut nulli omnino hominum eandem insulam, causa placitandi, vel aliquid perscrutandi aut corrigendi, intrare liceat. Si quis autem id molitus fuit contraire, aut possessiones ejusdem ecclesiæ auferre, retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ex auctoritate Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti, sanctæque Dei genitricis Mariæ, ac SS. apostolorum Petri et Pauli, omniumque sanctorum, perpetuæ sit addictus maledictioni, nisi resipuerit. Omnibus vero eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, amen, nostraque stipulatio inconvulsa permaneat.

Actum tempore Ælfardi ejusdem monasterii ab-
batis.

XXII

JOANNIS PAPÆ XIII EPISTOLA AD EDGARUM REGEM
ANGLORUM.

(Anno 971.)

*De episcopatu Wintoniensi expellendis clericis
et introducendis monachis*

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, EDGARQ regi excellentissimo, atque omnibus episcopis, ducibus, comitibus, abbatibus et cuncto fideli populo Anglicæ gentis, Christianam salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam semper sunt concedenda quæ rationalibus quærentur desideriis, oportet ut vestræ piæ petitionis studium in privilegiis minime offendatur præstandis. Scimus enim, gloriose fili, imperii vestri dignitatem zelo divinæ legis ita undique munitam, ut indesinenter pro venerabilium locorum percogitet stabilitate; quatenus proveniente pro labore, schola Dominici multipliciter servitii, et largitori omnium Deo abunde fructus referantur milleni. Quare, rex inclyte ac fili charissime, quod vestra excellentia per fratrem et coepiscopum nostrum Dunstanum ab hac apostolica sede, cui licet immeriti præsidemus exposcit, omnibus modis concedimus, auctoritate apostolica sancientes, ut de monasterio in Wintonia civitate, in honorem sanctæ Trinitatis et beatissimorum apostolorum Petri et Pauli constructo, quod vetus, differentia novi illius quod juxta est cœnobii,

cognominatur, canonici, domino episcopo, et omnibus catholicæ fidei cultoribus ex patentibus culparum suarum turpitudinibus odibiles, et in eisdem secundum impœnitens cor eorum inverecunde perdurantes, cum suo præposito, utpote vasa diaboli, ejiciantur: et sicut vestra sublimitas desiderat, dilectissimus frater et coepiscopus noster Ethewaldus, regularibus disciplinis apprime imbutus, monachorum secundum præcepta regulæ viventium gregem enutriet, eisque inibi perpetuam mansionem statuatur ille, qui eorum vitam ita sanctitatis moribus exornet, ut, pastore ad laboris sui præmium vocato, non aliunde quam ex illa congregatione alter in locum regiminis succedat. Quod si impedientibus, quod absit, peccatis, ad hoc pontificale officium in eadem congregatione idoneum inveniri minime posse contigerit, auctoritate apostolorum principis Petri, cui Dominus ac Salvator noster ligandi solvendique potestatem contradidit, præcipimus ut nemo ex clericorum ordine ad hujus regimen Ecclesiæ promoveatur; sed potius ex alia qualiter congregatione qui dignus inventus fuerit monachus assumatur, et huic Ecclesiæ præficiatur. Si quis enim interea, quod non credimus. hæc apostolicæ sedis privilegii decreta irrita facere, et ea quæ nobis pie indulta sunt intaminare præsumpserit; auctoritate ejusdem cœlestis clavigeri Petri, omniumque successorum ejus sciat se anathematis vinculo innodatum, et in illo magni judicii die perpetualiter damnandum. In Christo valeas, domine fili.

XXII.

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO
S. MARIE THANGMARSFELDENSIS.

(Anno 971.)

[Apud Eccart, *Historia genealog princip. Saxon. super.*, 145.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei.

Creditæ speculationis impellimur cura ac ardore movemur, pro venerabilium locorum percogitare stabilitatione atque Deo servientium securitate et hoc pro animæ pio labore, ut animæ Christo dicatæ, quæ si illi diebus eorum servire decreverunt, perseverent imperturbatæ, nec non et illa maneant sine tenus firma quæ a Christianis in Dei laude contracta sunt. Dilectus ac spiritualis filius noster Gero, sanctæ Coloniensis Ecclesiæ archiepiscopus, limina apostolorum digna devotione visitans, ac nobiscum plurima in statu religionis communicans, retulit se fratremque suum Thietmarum marchionem, Christi admonitos amore, quemdam locum in honore sanctæ Mariæ semper virginis instaurasse, et in eo monachorum regulam sancti Benedicti observantium addidisse officiis. Hujus loci ac religionis nostro suffragio ac privilegio paratam stabilitatem fieri exostulavit. Cujus petitioni annuens, apostolica auctoritate statuimus, quod eidem loco ac congregationi fratrum, sine alicujus potentia, divino ministerio instare liceat. Nec episcopis, vel potestati eorum in aliquo intermittere, vel retror-

sum distrahere liceat: sed ea, quæ modo habent, vel habituri sunt, abbas eorum cum monachis ordinanda constituat, nulli quidquam cujuslibet obsequii debeant præter tantum pro Christianis divinam orationem. Imperatorem defensorem appellent, ac pio inter se electo abbati procurationem commendent. Solum religionis statum episcopis, si intersit, requirat. Huic, si forte labatur, corrigendo adsit. Cæterum de servitio aliquo immunem relinquat ipsum locum. *Advocatum* de ipsa progenie, si forte in bonum faveant, eligant. Sin autem vim aut incommodum inferre moliuntur, ubi sibi placent, timentem Deum, ac stabilitati faventem secare perquirant. Si quis autem hanc nostram auctoritatem violare tentaverit, anathematis vinculo astrictus gehennæ tormenta sine fine se subire dolebit.

Scriptum per manum Stephani, scriptoris sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Januario, indict. 15. — Data octavo Kal. Januar. per manum Witloni episcopi et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domni Joannis sanctissimi 13 papæ, 7 imperii domni Ottonis majoris 10, junioris 4, indictione quinta decima.

XXIV.

RESCRIPTUM JOANNIS PAPÆ XIII PRO EXCOMMUNICATIONE INVASORUM POSSESSIONUM MONASTERII S. SYMPHORIANI DIOECESIS AUGUSTODUNENSIS.

(Anno 971.)

[Apud Mansi, *Concil*, tom. XVIII, col. 450.]

Ego in Dei nomine JOANNES papa, sedis apostolicæ et Romanæ urbis apostolicus, divina clementia largiente, notum volo fieri omnibus qualiter veniens quidam episcopus a partibus Galliarum, nomine Girardus, Augustodunensis civitatis præsul egregius, pro regis etiam amore, et beati Petri principis apostolorum servitio Romam expetiit, nostram honorifice aggressus præsentiam. Qui dum nobis pro sua industria et honoris magnificentia gratus, acceptabilis et charus existeret, dum de pluribus sermo inter nos haberetur, manifestavit mihi humillime reclamando de quibusdam hominibus qui terram de suo episcopatu præsumptuose et violenter tenere videntur. Insuper deprecatus est ut eos excommunicarem, et maledictionis jaculo illos damnarem. Cujus petitionem benevole suscipiens, jussi ego Joannes papa, servus servorum Dei, talem excommunicationem et maledictionem fieri, scriptam manu propria Benedicti archiepiscopi nostri. Conjacet autem eadem terra in patria quæ dicitur Provincia, de abbacia S. Symphoriani. Quicumque ergo eam tenent terram S. Symphoriani, aut aliquid ex terra Nazarii, sine assensu Girardi ejus civitatis episcopi ex auctoritate Dei Patris omnipotentis, et Filii, et Spiritus sancti, omniumque sanctorum Dei; potestate insuper beati Petri senioris nostri, cum cæteris apostolis quibus data est potestas ligandi atque solvendi, et ex ministerio nostro, sint excommunicati et anathematizati, atque

a liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alienati, nisi conversi ad satisfactionem venerint. Omnes enim maledictiones quæ in Veteri Testamento et Novo scriptæ sunt, veniant super eos nisi ad emendationem venerint. Sint maledicti in civitatibus, in villis, in agris, in viis, in castellis, in silvis et in omnibus locis. Deleantur de libro viventium, et cum justis non scribantur, nisi resipiscendi ad satisfactionem et emendationem venerint. Fiat.

XXV.

JOANNIS PAPÆ XIII EPISTOLA AD GLORIOSISSIMUM [COMITEM BARCINONENSEM ?]

(Anno 971.)

Præsulem Attonem Gerundensis diœcesis gubernatorem constituit.

[Apud Florez, *Espana sagrada*, tom. XXVIII, pag. 252.]

JOANNES servus serv. Dei gloriosissimo tionem et charissimam salutem filiationi.

Agnovimus qualiter in vestris partibus qu. subito sacerdotes efficiunt, quod gravissimum et detestabile omnium debet esse Christi fidelium. Unde quia omnium Ecclesiarum Dei nos sollicitudo coarctat, tam pestiferum et in no. gno vestro, et a cunctis catholicis Christianis funditus eradicare satagimus fulti et sanctorum Patrum auctoritas maxime beatissimi papæ Gregorii ubi inter cætera episcopo Augustodunensi scribens ait oc quoque ad nos pervenisse non dissimile dignum detestatione comperimus, quod quidam desiderio honoris inflati, defunctis episcopis, tonsurantur, et fiunt repente. sacerdotes atque inverecunde religiosi propositi ducatum arripiunt, qui nec esse adhuc milites didicerunt. Q d putamus quid isti subjectis præstaturi sint, qui antequam dicipulatus limen attingant tenere locum magisterii non formidant, qua de re necesse est, ut si quamvis inculpato quoque sit meriti, ante tamen per distincta ordinis ecclesiastici exercentur officia, videat quod imitetur, discat quod doceat, informetur quod teneat, ut po. errare, quiet err. demonstrare.

Diu ergo religiosa meditatione poliatur ut. at, et sic lucerna super candelabrum posita luceat, ut adversa ventorum vis irruens conceptam eruditionis flammam non exstinguat, sed augeat. Nam cum scriptum sit, ut prius quis probetur, et sic ministret, multo amplius ante probandus est, qui populi intercessor assumitur ne fiant causæ ruinæ populis sacerdotes mali Nulla igitur contra hoc excusatio, nulla potest esse defensio, quia cunctis liquido notum est quæ sit in hujus rei diligentia sancti egregii sollicitudo doctoris, qua neophytum ad ordines vetat sacros ascendere. Sicut autem tunc neophytus dicebatur, qui in initio sanctæ fidei erat eruditione plantatus, sic modo neophytus censendus est, qui repente in religionis habitu plantatus

ad ambiendos honores sacros irrepserit. Ordinate ergo ad ordines ascendendum est. Nam. ad summa loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum, et quia Gerundensem Ecclesiam sine plebis et populi electione episcopum neophytum consecratum audivimus, quoniam nulla ratio sinit ut inter episcopos habeatur, quod nec a clericis sic electus, nec a plebibus expetitus, modis omnibus volumus et jubemus, et ejusdem S. Gerundensis Ecclesiæ Attonem virum venerabilem archipræsulem, et confratrem nostrum provisorem, et gubernatorem ipsi Ecclesiæ in omnibus præesse constituimus, ita sane ut plebem et populum sibi commissum sic juste et canonice regat, quatenus pro ill. . . . redditurus. Judici.

XXVI

JOANNIS PAPÆ XIII EPISTOLA AD UNIVERSOS EPISCOPOS BRITANNIÆ CITERIORIS.

(Anno 972)

[Marten. *Thes. Anecd.* III, 868.]

Vetat ne Turonensi archiepiscopo resistant, donec ipse de eorum controversia judicium tulerit.

JOANNES servus servorum Dei, episcopus Romanæ urbis, in Christo fratribus universis episcopis citerioris Britanniae salutem in Christo et visitationem.

Quia vice beati Petri apostolorum principis, Domino Deo dignante, omnium ecclesiarum curam suscepimus, sollicitudinem qua uniuscujusque fides integra in eodem Domino reservetur, sine qua nullus ei placere valebit, ubique severe observare debemus. Ideoque notum sit vobis quoniam charissimus frater noster Arduinus, sanctæ Turonensis Ecclesiæ archiepiscopus, veniens ad apostolorum limina Romam oratum, interpellavit nos quod jura sui archiepiscopatus, quæ ab antiquis temporibus per decreta sanctorum pontificum sanctæ Romanæ matris Ecclesiæ suis prædecessoribus concessa et confirmata fuerunt, a vestro archiepiscopo et suis decessoribus per violentiam et paganorum Normanorum contrarietatem sublata videntur. Unde apostolica auctoritate vobis sciatis (11) interdictum, ne illius ullo modo juri resistatis deinceps, de omnibus quæ prædictus archiepiscopus confirmat archiepiscopatu suo pertinere debere, quousque ille vester archiepiscopus, aut aliquis ex vobis cum Arduino archiepiscopo, sive cum suo suffraganeo, vel alio fidei misso ad nostram sanctam matrem Ecclesiam veniat, ut ibi præcognitis causis inter vos et illum, quod æquum comprobabimus, definiatur ad laudem Dei et Domini nostri Jesu Christi. Quod si aliter quam jubemus contra voluntatem ejus feceritis, cognoscatis vosmetipsos Dei et B. Petri principis apostolorum, per nostræ humilitatis mandatum, auctoritate excommunicatos ab omni ecclesiastico officio. (*Hic desinit membrana Turonensis : quæ sequuntur, adduntur in editis.*) Quod si vero debitam reverentiam circa prædictum fratrem nostrum observare

(11) Editi addunt esse.

vobis placuerit, secundum justitiæ decretum a sancta Romana Ecclesia statutum, permaneatis cum Dei benedictione in unitate nostræ catholicæ communionis. Interea sciant regni vestri homines, maxime nobiliores, nominatim Berengarius, et filius suus Conatus et Hoel cum fratre suo Guerech, cum cæteris majoribus, ut si contra justitiam inobedientes fuerint huic nostræ jussioni, et contrarii seu rebelles extiterint prædicto fratri nostro Turonensi episcopo, sint et ipsi excommunicati et nostra benedictione apostolica privati.

XXVII.

PRIVILEGIUM JOANNIS PAPÆ XIII PRO MONASTERIO CLUNIACENSI.

(Anno 965-972.)

Hicterio Arelatensi, Amblardo Lugdunensi, Theutbaldo Viennensi, Stephano Claramontensi, Aimoni Valentinensi, etc., Maiolum abbatem Cluniacensem ejusque monasteria commendat.

[*Bullar. Cluniac.* 5.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, fratribus et coepiscopis per urbes Galliarum consistentibus et præidentibus, HICTERIO scilicet Arelatensi, AMBLARDO Lugdunensi, TEUTHBALDO Viennensi, STEPHANO Claramontensi, AIMONI Valentinensi, WIDONI Vesontiensis. ADONI Maticodensi, FROTGARIO Cabilonensi, WIDONI Vallaviensi, LONDRICO Avenionensi, GERALDO Genevensi, MAGNERIO Lausanensi, LUBOINO Lurensi, ROSTAGNO Vivariensi, apostolicæ gratiam benedictionis et gloriam æternæ beatitudinis.

Lætatur valde in Domino et exultamus quod dilectio Dei et charitas proximi, quam vos studiosissime multorum relatione audivimus custodire, ad vias Domini et mandata facit vos subtiliter anhelare, ut pontificatus vestri discretum regimen multis sanctæ Ecclesiæ filiis necessarium præstet levamen. Quod manifestis probationibus vos semper facere desideramus pie et commonemus ut virtutum pennis ad cœlestia convolantes plures ad Christum populos trahere post vos possitis. Nostrum namque est vos hortari ne Domini disciplinam, per quam pervenitur ad gloriam, parvipendatis aut negligere vetitis. Quoniam vos estis, ut ait Dominus, lux mundi et sal terræ, quibus commisit Dominus Jesus Christus Ecclesiam suam regendam, quam acquisivit sanguine suo. Notum itaque vobis facimus, dilectissimi, quod latior et amplior specialissime nobis est, charitas circa monasterium Cluniense, cui sapienter et beate præest charissimus filius noster domnus Maiolus abbas vobis, ut credimus, bene notus ut pote vir religiosus, quem vobis attentius et diligentius cum monasteriis omnibus, quæ ejus sunt subjecta regimini, commendo: vestramque beatitudinem precor quod Dei amore, ac veneratione beati Petri apostolorum principis, nostræ quoque dilectionis affectu, protectores sitis cœnobiorum sibi commissorum. Nostra insuper auctoritate beati Petri vice

fula et roborata, Dei omnipotentis disponente gratia, vos commonefacio, ut quicumque potens, vel persona alicujus momenti præeminens res seu possessiones jam dictorum locorum pervadere ausu nefario tentaverit, censuram vestræ excommunicationis districtissimam, mox ut cognoveritis, irrevocabiliter et acrius incurrat, et a conventu fidelium segregetur, per vestram necne testificationem satis formidabilem vinculo nostræ excommunicationis se noverit colligatum, donec satisfactione congrua resipiscat, et prædicti monasterii patri Maiolo humilitatem exhibeat veniam postulando et consequendo. Denique vos adjuro sub invocatione sanctissimæ et individuæ Trinitatis atque auctoritate apostolica enixius præcipio, et, ut fratres charissimos rogo, non licere vobis præterire hoc nostri pondus præcepti, quod et sanctæ Ecclesiæ exaltatio et vestra ad æterna bona est proventio. Te etiam, frater et coepiscopo Stephane, in Domino alloquor pro insita bonitate tibi ut compellas Amblardum fidelem tuum Celsiniansi cænobio propriam terram, quam hactenus eidem subtraxit monasterio, [restituere], ut tuo iudicio correctus ligamina terribilis excommunicationis et pœnas æternæ damnationis evadere possit; quoniam si non resipuerit, interminabili anathemate ferietur. Res quoque exigit ut tibi aliqua dicamus, frater charissime, et amande domne Ado episcopo, quem, licet non viderimus, ex nomine novimus in omni spiritali bonitate. Effragitamus itaque benignissimam tuæ paternitatis dulcedinem, ut quo vicinior esse videris præfati monasterii scholæ, et tua protectione pro tuo posse celerior fratrum necessitatibus occurrat, qui te ex abundanti charitate diligunt et ulnis totius amoris perfectissime ambiunt, et amplecti desiderant. Quocirca Cluniensis monasterii semper esto protector, sicut beati Petri es fidelis amator.

XXVIII

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM ADALBERONI REMENSI ARCHIEPISCOPO CONCESSUM.

(Anno 972.)

Confirmat decretum Adalberonis qui monachos in Mosomensis cænobio pro canonicis collocarat

[Apud Mansi, *Concil.* tom. XIX, col. 31.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Domino fratri ADALBERONI sanctæ Remensis Ecclesiæ dignissimo archipræsuli, perpetuam in Domino salutem

Si ecclesias longe lateque diffusas divino nutu in sancta religione crescere cognoscimus, Deo omnipotenti laudibus exsultare gratiasque juges referre debemus. Quapropter cognovimus tua industria stabilitum in Mosomo castro, quod est super fluvium Mosæ, in veneratione Dei genitricis Mariæ, monasterium monachorum religione deculatum [for. decoratum, vel a decus decusatum], tuisque proprietatibus, ecclesiæque tuæ, terris et ecclesiis dotatum, quod sub pagina B. Petri, apostolorum principis decreti, nostrique, te orante, suscepimus Insuper

locellum, qui a Stephano viro illustri atque ejus conjuge Freuide, Tina nomine constitutus, sanctoque Remigio suppositus fuit, quem eidem monasterio Mosomo, quia per se ob exiguitatem rerum stare non poterat, contulisti. collatis rebus compensatione B. Remigio, consentientibus fratribus. Ut autem cognoscat universa Ecclesia nos unanimiter assentire: a te collata vel conferenda, seu a quibuslibet, in terris cultis et incultis, vineis, pratis, ecclesiis, mancipiis utriusque sexus; aquis aquarum decursibus, in omnibus ad supradictum monasterium pertinentibus, B. Petri apostolorum principis, et nostri, firmamus decreto, quatenus sine livore oblatantium locus quietus et inviolabilis jugiter permaneat. Si quis interea, quod non credimus, temerario ausu contra ea quæ ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, ire tentaverit, vel hæc quæ a nobis ob laudem Dei pro stabilitate jam dicti monasterii, statuta sunt, frangere et in quoquam transgredi, sciat se auctoritate B. Petri, cujus, quanquam immeriti, vices agimus, anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æterno incendio concremandum. At vero qui pio intuitu observator in omnibus exstiterit, custodiens nostri apostolici constituti ad cultum Dei respicientis præceptionem, benedictionis gratiam et delictorum suorum indulgentiam consequatur, et vitæ æternæ particeps efficiatur.

Scriptum per manum Stephani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Aprili. Data per manus Andreæ episcopi ix Kalend. Maii, anno pontificatus domini nostri sanctissimi [Joannes], et tertii decimi papæ, septimo; imperii autem D. Ottonis majoris Augusti xi, junioris ii, quinto, in mense Aprili, indictione xv

XXIX.

JOANNIS PAPÆ XIII EPISTOLA AD ADALBERONEM REMENSEM ARCHIEPISCOPO.

(Anno 972.)

Privilegium monasterii S. Remigii.

[MANSI, *Concil.*, XVIII, 483.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo in Domino fratri ADALBERONI, sanctæ Remensis Ecclesiæ dignissimo archipræsuli, perpetuam salutem.

Convenit apostolatu nostro, pro universis Dei Ecclesiis, ne damna rerum suarum sustineant, sed magis semper in melius augeantur et crescant, curam habere. Igitur quia fraternitatis tuæ dilectio nos postulavit, quatenus monasterium quod corpore beati Remigii nobilitatur, privilegio sanctæ nostræ sedis apostolicæ muniremus, quod ad Dei omnipotentis laudem, et ejusdem beati Remigii honorificentiam, nullius hominis avaritia et temeritate valeat in quoquam violari, et minui, sed potius augeatur et crescat. Quapropter per interventum tuæ dilectionis, archimonasterio quod in Francia situm est non longe a civitate Remensi, cui præesse videris,

confirmamus et corroboramus hoc nostræ auctori-
tatis privilegio omnes possessiones, omnesque res
mobiles et immobiles, quæ dici et nominari possunt,
de terris, vineis, servis et ancillis, colonis et colo-
nabus, ædificiis et habitationibus, thesauris, et
ornamentis, et quibuslibet pecuniis Statuentes sub
divini iudicii obtestatione, et anathematis validis in-
terdictionibus, ut nunquam, neque ullus rex, neque
archiepiscopus vel episcopus, vel etiam quorumlibet
hominum magna parvaque persona, præsumat eidem
archimonasterio ad damnum sive molestiam incum-
bere, sive de rebus et possessionibus ipsius auferre
et alienare. Promulgamus autem et hoc auctoritate
B. Petri, apostolorum principis, per hujus nostri
apostolici privilegii constitutionem, ut omnia quæ a
te vel a quibuslibet Christi fidelibus eidem archi-
monasterio donata sunt, vel in futurum donata fue-
rint, firma stabilitate ad jus et dominium ipsius
permaneant: nec licentia sit cuiquam homini, vel
conferre, vel alienare quid ex omnibus quæ ad illud
pertinent, nisi ad communem utilitatem roborandam
justitiæ, et gratiam competentis commutationis. In-
super abbatiam Sancti Timothei, quam eidem San-
cto Remigio ad usum hospitalitatis tua largita est
industria, quatenus cum tuorum, tum etiam succes-
sorum atque monachorum, ad hospitem necessaria,
rara benevolentia non deficiat, abbas loci provideat,
atque ad communem utilitatem distribuat: ita dun-
taxat, ne archiepiscopali affluentia in suis nimium,
non prout ferre locus possit, excedat. Si quis autem,
quod non optamus, nefario ausu, contra hujus no-
stri apostolici privilegii paginam sciens agere præ-
sumpserit, sciat se Dei et S. Petri apostolorum
principis, nostræque humilitatis iudicio excommu-
nicatum, imo anathematizatum cum diabolo et om-
nibus impiis, quibus præparatus est cruciatus æter-
nus. Qui vero pio intuitu hoc observare et custodire
studuerit, a misericordissimo Domino Deo nostro
benedictionis gratiam, et æternæ vitæ gloriam inter
sanctos et electos consequi mereatur.

Scripta per manus Stephani scriniarii sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ, in mense Apr. indict. 15. Datum
per manum Andreæ episcopi viii Kalend. Maii, anno
pontificatus domini nostri Joannis sanctissimi et
tertii decimi papæ 8, imperii autem domini Ottonis
majoris Augusti 11, Junioris vero 5, in mense 4, in-
dictione quinta decima.

XXX

JOANNIS PAPÆ XIII PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO S.
SALVATORIS PAPIENSI.

(Anno 972.)

1. *Monasterium sancti Salvatoris Papiensis a quacun-
que jurisdictione ecclesiastica, vel sæculari
immune, sub sanctæ Romanæ Ecclesiæ protectione
et patrocinio fore declarat. 2. Baptismum in eccle-
stis monasterii conferre permittit. Chrisma et ordines
sacros a quocunque episcopo recipiendi facultatem
indulget 3. Abbatem e gremio monasterii a monachis
eligendum, et a quocunque episcopo consecrandum,
statuit. 4. Decimas bonorum monasterii a quocun-*

*que exigi interdicit 5. Excommunicationem adver-
sus diripientes et perturbantes bona ejusdem pro-
mulgat 6. Benedictionem benefactoribus elargitur.*
[MARGARINI, Bullar. Casin., pag. 45]

Pax Dei. — JOANNES episcopus, servus servorum
Dei, dilectæ meæ, et in spiritualibus filiæ domnæ
ADELAIDÆ serenissimæ Augustæ imperatrici.

Quoniam concedenda sunt quæ rationalibus de-
sideriis pertinere noscuntur, nostri apostolatus au-
ctoritate, ad roboranda pia devotione sancta loca
construentium, in præstandis privilegiis debet mini-
me abnegari. 1. Igitur excellentiæ vestræ laudabilis
mansuetudo postulavit a nobis, quatenus monaste-
rium Dei, et Domini nostri Salvatoris, situm non
longe a Ticinensi civitate, quod ad laudem et glo-
riam nominis ejus modo ædificasse, renovasse, et
exstruxisse, religiososque monachos aggregatione,
sub venerabilis abbatis regulari institutione exco-
luisse, et ex propriis rebus ditasse videmini, privi-
legiis sanctæ Romanæ et apostolicæ sedis, modis
omnibus decoretur, ut sub patrocinio, et tuitione
sanctæ nostræ, cui Deo auctore deservimus, Eccle-
siæ constitutum, nullius Ecclesiæ juri et ditioni sub-
mittatur. Et ideo vestris piis desideriis faventes,
hac nostra apostolica auctoritate decernimus, id
ipsum præfatum Domini nostri Salvatoris monaste-
rium amodo, et usque in finem sæculi, sub patroci-
nio et tuitione sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et apo-
stolicæ matris Ecclesiæ, cum omnibus quæ ad illud
pertinent, pertinendum. Statuimus namque sub
divini iudicii obtestatione et beati Petri apostolorum
principis, nostræque humilitatis interdictione, ut
nullus unquam, imperatorum, regum, episcoporum
et ducum, marchionum, comitum, vicecomitum,
gastaldionum, nullusque hominum in quolibet ordine
et ministerio constitutus, audeat moleste causis ei-
dem monasterio incumbere, videlicet de rebus et
possessionibus, de utensilibus et ornamentis quæ
ei pertinere videntur quoquomodo auferre aut alie-
nare præsumat. Nec quamlibet malitiam, et jacturæ
molestiam, ibidem sive pacis tempore, sive belli ipsi
inferre conetur. Profecto cum semper, ut prædi-
ctum est, firma stabilitate, sub patrocinio et tuitione
sanctæ nostræ Romanæ matris Ecclesiæ permanen-
dum decernimus, confirmamus et concedimus. —
2. Baptismum etiam in eisdem ecclesiis monasterii
pertinentibus, licenter fieri. apostolica auctoritate,
permittimus; chrisma vero vel quidquid ad sacrum
ordinem pertinet, a quacunque ecclesia, voluerint,
nostra auctoritate accipiant. 3. Post obitum autem
abbatis nemo ibi abbatem constituat, nisi quem
consensus et communis voluntas fratrum ex ipsa
congregatione elegerit. Electo vero abbate, sit facul-
tas omni tempore præsulem eligere, qui tam sibi
quam cæteris fratribus cum timore Dei, totiusque
congregationis conniventiam, ubicunque voluerint
consecrationis insignia, hujus nostræ auctoritatis
privilegio absque ullo prætextu conferat datione
(sic). 4. Simili quoque definitione, juxta desiderium
vestrum, præcellentissima filia, decernimus, ut de-

cimæ reddituum prædicti monasterii Domini Salvatoris a vobis fundati, a nullius ecclesiæ præsule, quovis ingenio exigantur. 5. Promulgantes nempe, et auctoritate beatissimi Petri apostolorum principis, coram Deo et terribili futuro examine, per hujus nostri apostolici privilegii constitutionem, sancimus, ut universa quæ a nobis in rebus mobilibus et immobilibus præfato monasterio oblata et concessa sunt, necnon et possessiones quæ a regibus, et principibus, sui quibuslibet Christi fidelibus collatæ sunt, fuerintve in posterum, inconcussa stabilitate ad ejus et dominium ipsum perpetuis temporibus perseverent. Nec licentia sit, ut dictum est eidem sancto monasterio pertinentibus, cuiquam magnæ parvæque personæ diripere aliquid et auferre, ut profecto ad Dei laudem securum et tranquillum, juxta id, quo munitum patrocinium, tuitione sanctæ sedis apostolicæ fore decrevimus, bene dotatum, et in melius dotandum permaneat. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu, præsumperit hæc, quæ a nobis ad honorificentiam Domini Dei Salvatoris nostri, pro stabilitate ipsius monasterii statuta sunt, transgredi, sciat se anathematis vinculo, et excommunicationis innodatum, et cum diabolo, et omnibus impiis æterni incendii atrocissimo supplicio deputatum. 6. At vero, qui pio intuitu custos et observator eorum exstiterit, omnimodæ benedictionis gratiam, omniumque suorum peccatorum absolutionem et indulgentiam, et cælestis, vitæ beatitudinem, cum sanctis et electis a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur in sæcula sæculorum Amen.

Scriptum per manus Stephani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Aprili, indictione suprascripta 15.

Bene valete. Pax.

Data viii Kal. Maii per manus Vuidonis episcopi bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ anno pontificatus domni nostri Joannis sanctissimi ac religiosissimi XIII papæ, imperii vero domni Ottonis majoris xi, junioris autem v, iii mense, et indictione 15 suprascripta.

XXXI.

JOANNIS PAPÆ XIII EPISTOLA AD PETRUM EPISCOPUM PAPIENSEM.

(Anno 972.)

Monasterium sancti Salvatoris Papiensis ab Adelaida imperatrice erectum et dotatum protectioni, non autem jurisdictioni Papiensis, committit.

[MARGARINI, *Bullar. Casin.* II. 47]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, PETRO venerabili episcopo sanctæ Ticinensis Ecclesiæ salutem.

Cum piæ desiderium voluntatis, et laudandæ devotionis intentio, sacerdotalibus sit semper studiis adjuvanda, cura est sollicitudini adhibenda, ut ea quæ pro quiete religiosæ congregationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quædam valeat præsumptio perturbare, scilicet, sicut hoc quod rationis exigit utilitas oportet definiri, ita quod de-

A finitum fuerit, non debet violari. Et quia præcellentissima filia nostra Adelaidis Augusta divini amoris fervore succensa, non longe a mœnibus Ticinensis civitatis, monasterium in propriis constituit, sanctoque, ac venerabiles cœnobitas ibidem undecunque potuit, colligere curavit, qui in sanctæ conversationis proposito, secundum beatissimi Benedicti normam regularem sub abbate viventes, incessanter Dominum majestatis exorare, tam pro requie prioris viri sui gloriosæ memoriæ Lothariæ regis, quamque pro statu imperatoris clementissimi filii nostri Ottonis invictissimi Augusti, simul etiam communis filii, et eorum, ac nostri item Ottonis augusti, suæque animæ mercede, prædictumque monasterium liberaliter possessionibus dotaverit, necessariisque omnibus vota, id quod sibi pie visum est pro habitantium sustentatione cumulaverit, bene fratrum reverendissime, tua sanctitas; cui ne voluntas unquam duceretur in veritum, et ea, quæ pro quiete monachorum disposita fuerant turbarentur, quæque contulit in jure eidem monasterio apostolica petiit auctoritate firmari. Hæc quoque suæ petitioni subjungente, ut eidem monasterio tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis, quædam pariter privilegia largiremur; sciens quippe eam apostolicæ sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quæ ejus fuerint decreto disposita, nullius deinceps usurpationis molestia quatiantur. Unde quia effectum, et imperialis voluntas, et tam pia pro servorum Dei quiete, sollicitudo ex postulabat, juxta petitionem ejusdem præcellentissimæ filiæ nostræ Augustæ, præfato eidem monasterio in honorem Domini Salvatoris constituto, sanctæ sedis apostolicæ privilegia grantanter indulgemus, ubi omnia, quæ amplectendæ voluntatis ejus studium deposcebat, apostolicæ auctoritati annisu firmata sunt. Statuentes inter alia ut nullus episcoporum vicinarumque ecclesiarum, quilibet sacerdos in idem monasterium sibi jus ecclesiarum aliquomodo vindicet, ac defendat, nisi forte a parte monasterii, licet a fratribus pro negotio aliquo ecclesiastico, fuerit invitatus. Et quoniam, fratrum dilectissime, locus ipse, ubi prædictum monasterium exstructum est, ad diocesim sanctæ Ticinensis ecclesiæ, cui tua fraternitas, Deo auctore, præest hactenus pertinuisse dignoscitur, ne sub hac occasione, in eodem monasterio alicujus potestatis prærogativam tibi aliquando usurpare præsumas, ex beati Petri apostolorum principis, nostræque humilitatis auctoritate, modis omnibus interdicimus. Postulatus vero a parte monasterii scilicet a fratribus, visitationem tuam illis, respectu divini amoris, devote exhibe; non autem petitus monasterii secreta ullatenus adire præsumas, ne per adventus tui præsentiam, in servorum Dei recessibus, popularis occasio præbeat. Hæc namque omnia, quæ, tibi in præsentem de sæpedito monasterio interdicimus, cunctis etiam, qui in eo, quo es ordine, locoque successerint, sub interminatione divini iudicii, beati

quoque Petri apostoli, nostræque humilitatis auctoritate, sibi æternaliter interdicta cognoscant. Tu vero, frater, ea quæ a nobis statuta sunt, sacerdotali sicut decet studio inviolata conserva, nec ea patiaris in aliquo temerari, scilicet in custodiendis eis fraternitas tua se semper exhibeat, quatenus et omnem inquietudinis occasionem de loco venerabili excludat, et aliis similia operari persuadeat, diu se in custodiendam voluntatem nostram, sollicitam, ut decet exhibuerit, et devotam. Hujus autem censuræ cautionem, duplici tenore scribi decrevimus, statuentes, ut una inter tuæ ecclesiæ scrinia, aliam vero ab abbate servetur monasterii.

Scriptum per manus Stephani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Aprilis, indictione 15, anno Domini 972.

XXXII.

JOANNIS PAPÆ XIII LITTERÆ DE INSTITUENDO EPISCOPATU PRAGENSI (12)

[Apud MABILL. *Acta Sanctorum ord. S. Bened.*, Sæc. V. pag. 833.]

JOANNES servus servorum Dei BOLEZLAO, catholicæ fidei alumno, apostolicam benedictionem.

Justum est benivolas aures justis accomodare petitionibus, quia Deus est justitia, et qui diligunt Deum justificabuntur; et: Omnia diligentibus Deum cooperantur in bonum. Filia nostra soror tua, inter cæteras haud abnegandas petitiones, cordi nostro dulces intulit ex parte tui preces, scilicet ut nostro assensu in tuo principatu, ad Dei laudem et gloriam Ecclesiæ, liceret fieri episcopatum. Quod nos utique læto animo suscipientes, Deo gratias retulimus, qui suam Ecclesiam semper et ubique dilatat, et magnificat in omnibus nationibus. Unde apostolica auctoritate et sancti Petri potestate, cujus, licet indigni, tamen vicarii sumus annuimus et collaudamus; atque incanonizamus, ut ad ecclesiam Sancti Viti et Sancti Wenzlai martyrum fiat sedes episcopalis; ad ecclesiam vero Sancti Georgii martyris sub regula sancti Benedicti, et obedientia filiæ nostræ Mariæ sororis tuæ, constituatur congregatio monialium. Verumtamen non secundum ritum aut sectam Bulgaricæ gentis, vel Ruziæ, aut Slavonicæ linguæ, sed magis sequens constituta et decreta apostolica, unum potiore, ad placitum Ecclesiæ totius, eligas in hoc opus clericum, Latinis apprime litteris erudi-

(12) Anno Dominicæ Incarnationis 967, Idus Julii, dux Bohemiæ, cui agnomen Sævus Bolizlaus, male mercatum fraterno sanguine, scilicet beati martyris Wenzlai, Bohemiæ ducatum cum vita amisit. Cui filius ejus æquivocus suus in principatu successit, multum dissimilis patri moribus bonis et conversatione spirituali. Erat enim vir Christianissimus, fide catholicus, pater orphanorum, defensor viduarum et clericorum, et peregrinorum, præcipuusque ecclesiarum fundator Nam, ut in privilegio ecclesiæ Sancti Georgii in Praga legitur, xx ecclesias crexit, et eas omni ecclesiastica utilitate ampliavit Hujus fuit

tum: qui uti vomere, novalia cordis gentilium scindere, et triticum bonæ operationis serere, atque manipulos frugum vestræ justitiæ Christi reportare sufficiat. Val.

XXXIII.

Joannis XIII papæ privilegium pro Ecclesia Arelatensi.

(Anno 965-72.)

[BOUCHE, *Hist. de Provence*, II, 36.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, divinæ pietatis nutu sedis apostolicæ humilis papa YTERIO condigno fratri Arelatensis Ecclesiæ metropoli, pariterque archipræsuli, salutem et benedictionem optat in ævum, etc. THETBALDO Viennensis Ecclesiæ archipræsuli ejusque suffragantibus universis, AYMERICO primæ Narbonensis venerabili archiepiscopo cum suis subjectis; SYLVESTRO secundæ Narbonensis digno archipræsuli, suisque subjacentibus domino videlicet, LAUDERICO, THEODERICO, AYRANDO, HONORATO, PONTIO et HUMBERTO dignissimis Ecclesiarum suarum pastoribus communem ac perennem æternitatis gloriam.

Scitote vos rectores fore clavesque cœlestis januæ vobis a Deo potestatem ligandi ac solvendi, etc. Doleo itaque et vehementissime contristor super tanti sceleris causa, quæ a multorum hominum ore creberrime nostris conspectibus diffamatur, quia primas Arelatentium quæ principatum et caput obtinet cæterarum Ecclesiarum secunda a Romana sed e multimodis lacerationibus eviscerata jacet, et conculcatam fore audivimus, impletam in ea prophetæ sententiam dicentis. *Sedet in tristitia domina gentium*; quapropter votis et cunctis Ecclesiarum Dei fidelibus propriis apicibus designare cupimus querelam tanti sacrilegii, cur prædictus ejusdem Ecclesiæ antistes nequiter assidua confligatur injuria. Ea namque juvamina quæ a largitoribus nostræ Ecclesiæ sunt, semper cedenda sciatis a nobis plenissime fore largienda. Hunc igitur a clavigero regni cœlestis, nostræque inclytæ potestatis auctore, nostraque providentia suæ quoque cessionis coacti, largimus ei integram habere licentiam, et potestatem abominandi, gladio quoque excommunicationis feriendi eos, qui ei contrario obstiterint. Quod nos vere ut omnibus cognitum est abnegare non valemus. Quamobrem obsecrando vobis præcipimus, atque fraterne flagitamus,

soror, nomine Mlada, virgo sacra, litteris erudita. Quæ cum orationis causa Romam venisset, et a papa Joanne hujus nominis tertio decimo benigne suscipitur: ibique aliquandiu degens, monasticis disciplinis imbuitur. Dehinc papa consilio cardinalium, imo volens novæ Ecclesiæ subvenire, consecrat eam abbatissam, mutato nomine, Mariam, dans ei sancti Benedicti regulam et abbatialem virgam. Quæ Pragæ rediens, et a fratre suscepta, obtulit, et litteras Apostolici, quarum formulam habes supra.

ut omnes qui ausu temerario *terram sanctuarii* fuerint ausi contingere, vel in aliquo lædere, et injurias ei inferre, nullius admirantes personam plenissimum usquequaque faciatis legere, et secus sanctorum canonum præcepta graviter eos corrigite. Postremum vero si necesse fuerit tempore et hora qua ipse vos deprecando admonuerit, cum ipso pariter gladio excommunicationis percutite, tenor autem nostræ excommunicationis iste est quem vos volumus roborare atque confirmare.

Auctoritate sanctæ et ineffabilis Trinitatis, id est Patris, et Filii, et Spiritus sancti, sint excommunicati, partem habeant cum Dathan et Abiron quos terra vivos absorbit; cum Juda quoque, qui Dominum tradidit, æternis incendiis concrementur; domus quoque eorum vastentur, sintque cum diabolo in igne, cujus ignis non moritur, et vermibus qui non moriuntur. In præsentis sæculo sentiant eamdem pœnam quam sentit Herodes, qui consumptus a vermibus exspiravit. Adjungat eis Dominus pestilentiam, donec pereant de terra et de his quæ sunt in ea. Percutiat eos Dominus egestate, feбри, frigore, ardore et æstu, et persequentur eos omnia mala hæc, donec evellantur a sedibus paradisi; feriat eos quoque Dominus ulcere, et parte corporis per quam stercora digeruntur. Scabie quoque, et pruriginis, ita ut curari non possint. Amentia et cæcitate a Domino feriantur; habeant quoque consortium cum Ario, cujus intestina in secessum egressa sunt. Maledictione perpetua, maledicat eos Pater

æternus, nisi se ad emendationem præparaverint, et sint sanctæ Dei Ecclesiæ liminibus sequestrati, et a consortio fidelium Christianorum omnium segregati, et insuper perpetuis anathematis vinculis innodati, ita ut non queant solvi usque pervenerint ad emendationem congruam. Maledicti sint dormientes, et maledicti vigilantes; maledicti egredientes, et maledicti regredientes; maledicti edentes et bibentes, et maledicti esurientes et sitientes. Maledicti sint operantes, et maledicti ab opere cessantes; maledicti in domo, maledicti extra domum, maledicti sint in civitate, maledicti extra civitatem; maledicti sint in villis, maledicti in montibus; maledicti in vallibus, maledicti in silvis; maledicti in pratis; maledicti in aquis; maledicti in omnibus locis, nisi se correxerint. Auferantur de partibus meritorum sanctæ Dei genitricis Mariæ omniumque aliorum sanctorum; recludanturque in baratro inferni. Ad postremum autem gladio perenniter excommunicationis nostræ, et Romanæ Ecclesiæ eos percutimus, et omnibus maledictionibus quæ in Veteri ac Novo Testamento continentur, eos jugulamus, perpetuali quoque gehennæ incendio concremandos etiam tradimus, nisi ad satisfactionem pervenerint. Volumus autem ut audientes hæc prosequantur dicentes: Fiat, fiat, fiat. Qui autem huic sententiæ nostræ obedire noluerit, sit anathema, maranatha, cujusve ordinis sit. Item enim dicitur perditio sit illis in adventum Domini. Amen.

ANNO DOMINI DCCCCLXXIII.

SANCTUS UDALRICUS

AUGUSTANUS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA IN SANCTUM ULDARICUM.

Udalricus Episcopus *Augustanus*, secundus hujus nominis (nam de primo jam supra egit Fabricius noster lib. viii p. 303 s.) rexit Ecclesiam suam ab a. 924 ad 973. Vitam ejus exhibet Anonymus a Velsero Opp. p. 515. Surio 4. Jul. Mabillonio Sæc. V Benedictino, p. 415, et in Actis Sanctorum tom. II Julii, p. 97, editus, cum Commentario prævio Jo. Pinii p. 75, 97. Item Benedictus Gullmann, *Augustanus*, in Dissert. Lips. 1693 præside M. Godofredo Ludovici habita. Ei *Sermo synodalis parochianis presbyteris in synodis enuntiandus* ascribitur, editus primum t. IX Conciliorum Binii edit. secundæ pag. 803.